

# Iš archyvų



Kristina ŪSAITĖ

## Kaip gyveno Europos kraštų Lietuvių bendruomenės XX a. 7 dešimtmečio viduryje?

Vienas iš diasporai būdingų bruožų yra palaikyti tautinės grupės ryšius su savo atstovais kitose pasaulio šalyse. Pasaulio lietuvių bendruomenei (toliau – PLB) tai buvo vienas pagrindinių uždavinių. Kita vertus, kraštų bendruomenės atliko tam tikrą moralinės ir materialinės paramos funkciją PLB valdybos atžvilgiu. Tokių krašto bendruomenių ir PLB valdybos santykių lėmė PLB konstitucija, priimta Pirmajame PLB Seime (1958 m.) Niujorke ir pataisyta Antrajame PLB Seime (1963 m.) Toronte. Joje pažymima, kad PLB atstovauti ir atskirų kraštų lietuvių bendruomenių veiklai derinti, skatinti ir plėsti PLB Seimas renka PLB valdybą, kuri „informuojasi ir informuoja atskirų kraštų valdybas apie lietuvių padėtį“<sup>1</sup>. Tokia PLB ir kraštų lietuvių bendruomenių santykių formulavė PLB konstitucijoje neleido PLB valdybai užimti vyraujančios pozicijos. Tad PLB valdybos koordinacinė funkcija tapo itin svarbi siekiant įgyvendinti užsibrėžtus lietuvių išėvijos tikslus.

Siekdama užtikrinti sėkmingą kraštų lietuvių bendruomenių veikimą visame pasaulyje, PLB valdyba stengėsi tiesiogiai bendradarbiauti su kraštų lietuvių bendruomenių

atstovais. Tam nuo XX a. septintojo dešimtmečio pradžios organizuotos PLB valdybos įgaliotų asmenų kelionės po įvairius pasaulio kraštus. Antai 1961 metais PLB valdybos pirmininkas dr. Juozas Sungaila lankėsi Pietų Amerikoje ir ten vykusiam Pietų Amerikos lietuvių kongrese užmezgė tiesioginius ryšius su Urugvajaus, Argentinos, Brazilijos, Kolumbijos ir Venesuelos lietuviais. Panašią funkciją Europoje atliekantis PLB valdybos narys Vytautas Meilus užmezgė glaudesnius ryšius su Vakarų Vokietijos, Italijos, Prancūzijos ir Belgijos lietuvių bendruomenių vadovybėmis<sup>2</sup>. 1965 m. rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais PLB valdybos pirmininkas Juozas Bachunas ir sekretorė Milda Lenkauskienė lankė Europos lietuvių bendruomenes, aptarė bendruomeninius reikalus ir informavo apie 1966 m. vyksiantį Pasaulio lietuvių jaunimo kongresą<sup>3</sup>. Tokie vizitai pagal finansines išgales buvo vykdomi visą XX a. septintąjį dešimtmetį.

Artėjant Trečiajam PLB Seimui (1968 m.), PLB valdyba planavo Seime pristatyti kraštų lietuvių bendruomenių padėtį. Šiam uždaviniui įgyvendinti pasitelkta ir jaunoji lietuvių išėvijos karta. 1966 metų liepos pirmosiomis

dienomis, pasibaigus pirmajam Pasaulio lietuvių jaunimo kongresui (toliau – I PLJK), PLB valdyba įgaliuoja jaunimo atstovę Jūrą Gailiušytę, PLJK Finansų komisijos vicepirmininkę ir PLB Jaunimo metų Talkos komisijos sekretorę, vykti į Europą, ten atstovauti PLB valdybai, kalbėti jos vardu visais PLB rūpimais organizaciniais, visuomeniniais ir kultūriniais klausimais, siekiant „išryškinti PLB kelio bendrąjį vaizdą“<sup>4</sup> bei išsiaiškinti jaunosios lietuvių kartos nuotaikas po I PLJK.

Čia publikuojamas Jūros Gailiušytės pranešimas PLB valdybai apie jos susitikimus su Vokietijos, Šveicarijos, Anglijos ir Prancūzijos lietuvių bendruomenių atstovais 1966 m. liepos 28–rugsėjo 17 dienomis. Dokumento originalas saugomas Čikagoje veikiančiame Lituaniškosios tyrimų ir studijų centro Pasaulio lietuvių archyvo (toliau – LTSC PLA) Pasaulio lietuvių bendruomenės (toliau – PLB) archyve<sup>5</sup>. Tai unikalus dokumentas, kuriame atsiskleidžia XX a. 7-ojo dešimtmečio Vidurio Europos kraštų lietuvių bendruomenių gyvenimo peripetijos.

Iš dokumento sužinome, kad I PLJK jaunajai Europos lietuvių bendruomenių kartai padarė didžiulį įspūdį. Ypač didelio pasisekimo, jaunuolių manymu, sulaukė prieškongresinės stovyklos, kuriose buvo galima susipažinti su kitų kraštų jaunimu ir jų veikla. Dokumente atsiskleidžia ir Europos lietuvių požiūris į Amerikos ir Kanados lietuvių jaunimą. Pastebėta, kad pastarasis nėra linkęs į organizacinę darbą, o pačių jaunuolių „užsidarymas savose organizacijose“ kliudęs „bendrai viso pasaulio lietuvių jaunimo šeimai“<sup>6</sup>. Kritiško vertinimo sulaukė ir I PLJK studijinė anketa, esą buvusi labiau pritaikyta JAV ir Kanados lietuvių jaunimui, jų gyvenamosioms sąlygoms.

Palankiai žiūrėta į 1966 m. liepos 2 d. PLJK posėdžio nutarimą įsteigti PLB Jaunimo sekciją, kuri koordinuotų ir palaikytų ryšius tarp viso pasaulio lietuvių jaunimo ir talkintų PLB valdybai. Ši sekcija patvir-

tinta 1966 m. rugsėjo 23 d. PLB valdybos posėdyje<sup>7</sup>. Sekciją sudarė PLB valdybos vicepirmininkas jaunimo reikalams Vytautas Kamantas, PLB valdybos sekretorė Milda Lenkauskienė, Jūra Gailiušytė, Antanas Saulaitis SJ, JAV LB centro valdybos narys Vaclovas Kleiza ir Kanados LB atstovė Giedrė Rinkūnaitė. Vėliau sekciją papildė Rūta Domarkaitė ir Dalia Tallat–Kelpšaitė. Sekcijos pirmininku buvo išrinktas V. Kamantas, o vicepirmininkėmis – M. Lenkauskienė ir J. Gailiušytė–Viesulienė<sup>8</sup>. Vis dėlto iš dokumento teksto aiškėja, kad Europos lietuvių bendruomenių jaunosios kartos atstovai nesiryžo kurti analogiškų sekcijų prie kraštų bendruomenių ir laukė smulkesnių nurodymų iš PLB valdybos, argumentuodami tokių sekcijų organizavimo vienodumo visuose kraštuose būtinybę. Aptariamam laikotarpiu tik Prancūzijos bendruomenė turėjo nuo 1963 m. veikiančią Jaunimo komisiją, kuriai pirmininkavo aktyvi Prancūzijos LB narė, tautinių šokių grupės šokėja ir Prancūzijos delegacijos į I PLJK vadovė Eglė Liutkutė. O Didžiosios Britanijos ir Vokietijos lietuvių jaunimas apsiribojo naryste krašto lietuvių bendruomenių valdybose.

Jūros Gailiušytės pranešime minimas ir 1966 m. lietuvių išseivijos jaunimo peticijos Jungtinių Tautų Organizacijai dėl Baltijos šalių okupacijos nepripažinimo klausimas. Europos kraštų lietuvių bendruomenių atstovai šį sumanymą įvertino teigiamai, šiek tiek abejonių išsakė tik dėl pačios Peticijos įteikimo Niujorke organizavimo. Kvestionotas ir I PLJK nutarimas dėl lietuvių politinės organizacijos sudarymo: „Jaunimo pasisakymas prieš dabartinę politinės organizacijos tvarką, paremtą senomis lietuvių partijomis ir kitomis grupėmis, reikalauja PLB Seimo dėmesio šį klausimą išaiškinti susitarus su politiniais organais, ypač VLIKU, kad Lietuvos laisvinimo darbuose šis lietuvių jaunimo nusistatymas netaptų kliūtimi arba nesutarimo objektu.“<sup>9</sup> Greta to išreikštas

pageidavimas kviesti į tokio pobūdžio, kaip I PLJK, suvažiavimus tarptautines jaunimo organizacijas, kad būtų sudarytos didesnės Lietuvos laisvinimo bylos skelbimo ir lietuvaikių integravimosi į tarptautines jaunimo organizacijas galimybės. Aliuziją į tai aptinkame ir 1966 m. žurnale „Metmenys“ išspausdintame pokalbyje su veikliais, įvairių pažiūrų jaunosios kartos žmonėmis: „Su Pasaulio Jaunimo kongresu pradėtas naujas kontinentinis kontaktas, kuris jau savaime veda didesnio bendrumo ir platumo linkme.“<sup>10</sup>

Kalbėdami apie glaudesnių ryšių tarp kraštų lietuvių bendruomenių palaikymą, Didžiosios Britanijos lietuvių atstovai siūlė surengti Europos lietuvių bendruomenių pirmininkų suvažiavimą, kuriame būtų aptarta ir suderinta Europos lietuvių veikla. Taip pat siūlyta tuo pat metu suorganizuoti Europos lietuvių jaunimo suvažiavimą ir stovyklą. Manyta esant tikslinga išnaudoti kultūrinę informacinę bendradarbiavimo plotmę – organizuoti keliaujančiąsias menines grupes, dėti kuo daugiau žinių apie kraštų lietuvių bendruomenių veiklą PLB leidžiamame žurnale „Pasaulio lietuvis“ ir su PLB parama suorganizuoti Pasaulinį lietuvių informacijos biurą, kurio misija būtų skubiai surinkti visas lietuviškas informacijas ir išplatinti jas įvairiomis kalbomis ne tik lietuvių, bet ir viso pasaulio masinės informacijos priemonėse. Europos kraštų lietuvių bendruomenių atstovai susitikimo su PLB atstove J. Gailiušyte metu pageidavo, kad PLB Seimas aiškiai nustatytų gaires laisvajame pasaulyje gyvenančių lietuvių su Lietuva santykiuose po 1966 m. sausio 22–23 d. Klivlende priimtos Lietuvos laisvinimo veiksmų<sup>11</sup> rezoliucijos, kuri skelbė iki galo neapibrėžtą „privatų ryšių“ su gimtuoju kraštu ribą ir sukėlė nesibaigiančias diskusijas visuomenėje<sup>12</sup>.

Dokumente nemažai informacijos apie kiekvieno PLB atstovės aplankyto krašto lietuvių bendruomenės gyvenimą. Pažymėtina, kad kraštų lietuvių galimybės buvo nevien-

odos: jos priklausė nuo lietuvių bendruomenės dydžio, jos pasiskirstymo gyvenamojo krašto teritorijoje ir nuo krašto ekonominės, socialinės bei politinės padėties. Antai Šveicarijoje dėl mažo lietuvių skaičiaus ir didelio jų išsiskaidymo šalyje didžiausia krašto bendruomenės problema buvo išlaikyti lietuvių: čia lituanistinė veikla apsiribojo tautinių šokių grupe ir įvairių kultūrinio pobūdžio renginių organizavimu. Šiek tiek labiau organizuoti šioje srityje buvo Prancūzijos lietuviai: jie, kaip ir dauguma Šveicarijos lietuvių, gyveno mišriose šeimose ir neturėjo lituanistinių mokyklų ir chorų. Tačiau Prancūzijoje, be tautinių šokių grupės, buvo gaji ganėtinai veikli, nors ir negausi studentų ateitininkų organizacija (Paryžiaus ateitininkų draugovė). Ji labiau veikė „už ateitininkų ribų“: pagrindinė jos funkcija buvo reprezentuoti Lietuvą ir lietuvius įvairiuose krikščioniškuose jaunimo ir moterų judėjimuose bei kituose tarptautiniuose renginiuose ir organizacijose. Be to, prie Prancūzijos LB krašto valdybos veikė ir Kultūrinė komisija, pirmininkaujama aktyvios visuomenininkės Birutės Venskuvienės. Pastaroji pagal galimybes stengėsi skleisti informaciją prancūzų kalba apie Lietuvą, jos padėtį, lietuvių organizacijas ir jų veiklą Prancūzijoje.

Panaši padėtis buvo ir to meto Vokietijoje, kur lietuviškų kolonijų kompaktiškumo nebuvimas ir vietinės valdžios politika lėmė gana sunkų lietuvių telkimąsi į LB gretas. Kitaip nei Prancūzijoje ir Šveicarijoje, čia veikė keletas lituanistinių mokyklų, ateitininkų, skautų organizacijos, Lietuvių studentų sąjunga ir bene pagrindiniu lietuviškumo židiniu Europoje buvusi Vasario 16-osios gimnazija. Pranešime atsispindi ir Gimnazijos veiklos organizavimo problemos – mokytojų stygius ir finansavimas bei Vokietijos valdžios siūlymai atskirti ją nuo krašto lietuvių bendruomenės – neva tokia reorganizacija suteiktų Gimnazijai didesnę finansinę stabilumą ir garantuotų jai vokiečių paramą.

Iš bendro J. Gailiušytės pranešimo teksto kiek išsiskiria Didžiosios Britanijos lietuviai. Žinoma, kad po Antrojo pasaulinio karo, susikūrus PLB, įvairiuose kraštuose pagal tą patį modelį kūrėsi lietuvių bendruomenės. Tačiau Didžiojoje Britanijoje jau veikė anksčiau, dar iki susikuriant PLB, sukurta organizacija – Didžiosios Britanijos lietuvių sąjunga (toliau – DBLS). Jos veikla apėmė politinę ir socialinę sritis, kitaip nei PLB konstitucijoje apibrėžiamos kiek siauresnės bendruomenės funkcijos (PLB konstitucijoje numatyta, kad bendruomenės galėjo rūpintis kultūrine ir tautine sfera). Tad greta jos išsisteigusi Didžiosios Britanijos lietuvių bendruomenė realiai jokių funkcijų atlikti negalėjo. Toks šalyje veikiančių lietuviškų organizacijų dvilypumas, išryškėjantys vadovaujančiųjų lietuviškai veiklai nesutarimai buvo vienas didžiausių trukdžių, kliudžiusių pritraukti ir organizuoti lietuvius<sup>13</sup>. Kita esminė problema, kurią įvardijo Didžiosios Britanijos lietuvių atstovai – kraštų lietuvių bendruomenių statutų klausimas, kuriame nebuvo aiškiai apibrėžtos lietuvių bendruomenės nario balsavimo teisės ir tautinio solidarumo mokesčio mokėjimo santykis. Iš pranešimo teksto aiškėja, kad Europos kraštų lietuvių bendruomenių atstovai vieningai išsakė mintį įvesti tautinio solidarumo mokesť kaip PLB lėšų surinkimo stabilumo garantą ir pageidavo sulaukti paramos iš PLB Švietimo tarybos kraštų lietuvių bendruomenių lituanistinei veiklai plėtoti.

Skelbiami iki šiol nepublikuoti dokumentai, rašyti lietuvių kalba, mašiniškai. Ren-

giant dokumentus spaudai stengtasi išlaikyti tekstą kuo artimesnį originalui, palikti to meto rašybos ypatumus, dabar nevertojamas svetimybės, originalų stilių. Vis dėlto, kad tekstas būtų lengviau suprantamas skaitytojui, rašybą ir skyrybą bandyta norminti pagal dabartinės kalbos reikalavimus, juo labiau kad tekstuose esančios rašybos klaidos veikiausiai traktuotinos kaip neapsižiūrėjimo rezultatas ir neatspindėjo tuometės rašybos tendencijų.

Stengtasi išlaikyti ir originalią dokumento pateikimo formą. Nevienodinama asmenvardžių ir geografinių pavadinimų rašyba, nors ji skirtinguose tekstuose įvairuoja. Knygų, spaudos leidinių pavadinimai taip pat nevienodinami, paliekami kaip buvo tekstuose – kursyvu, kabutėmis ar kitaip – išskirti autorių. Palikta ir tekste vartota didžiųjų raidžių rašyba organizacijų, draugijų pavadinimuose. Dažnai vartojamos santrumpos tekste neaiškinamos, informacija apie tai pateikiama nuorodose. Paaiškinamos visos pirmą kartą tekste minimos pavardės, tam pasitelkus svarbiausius enciklopedinius duomenis. Deja, ne visus asmenis ar svarbiausius įvykius pavyko išaiškinti. Rengiant nuorodas naudotasi lietuviškomis enciklopedijomis, žinynais, kitais Lietuvoje ar užsienyje publikuotais leidiniais, taip pat interneto duomenų bazėmis. Visi pabraukimai, išbraukimai ar kiti teksto paryškėjimai atlikti pačių autorių. Tekste paliekama įvairuojanti datų rašyba. Dokumentus pasirašiusiųjų pavardės pateikiamos laužtiniuose skliaustuose.

1966 m. Jaunimo m. liepos 25

P-lei Jūrai GAILIUŠYTEI  
PLB Valdybos įgaliotinei  
1829 Lampson Rd.  
Cleveland, Ohio 44112

Didžiai Gerbiama,

Tamsta savo kelionės metu Europoje esi prašoma atstovauti PLB Valdybai ir jos vardu kalbėti organizaciniais, visuomeniniais ir kultūriniais PLB klausimais.

PLB Valdybai šiuo metu ypač rūpi:

1. Pasaulio Lietuvių Bendruomenės labai panaudoti PLJ Kongreso nuotaiikas, žygius, nutarimus. Todėl PLB Valdyba prašo šį klausimą kelti kraštų LB vadovybėms, lietuvių organizacijoms ir paskiriamas vadovaujantiems asmenims, prašant jų sugestijų ir nurodymų.
2. Pasikalbėjimų ir posėdžių metu kreipti reikiamą dėmesį į kraštų LB atliekamus bei projektuojamus ryškesnius darbus, pasidžiaugti jų vaisiais, linkėti sėkmės. Iš kitos pusės PLB Valdybai labai rūpi patirti ir apie bendruomeninės veiklos klišiūtis. Štai kodėl Jūsų susitikimai turėtų išryškinti PLB kelio bendrąjį vaizdą.
3. 1968 įvyks Trečiasis PLB Seimas. Jo metai sutampa su Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo 50 metų sukaktimi. Štai kodėl PLB Seimas nusipelno išskirtinio dėmesio. PLB Valdybai rūpi: a/ kraštų bendruomenių tinkamas atstovavimas seime, b/ visiems priimtinos datos radimas, c/ aktualių klausimų darbotvarkės sudarymas, d/ kultūriniai mostai. PLB Valdyba prašo parvežti visiems šiems keturiems atvejams sugestijų ir siūlymų.
4. PLB vieningumas priklauso ne tik nuo darbų, bet ypačiai nuo ryšių. Vieningumui ir ryšiams palaikyti leidžiamas „Pasaulio Lietuvis“<sup>14</sup>. Ar jis dabartine savo forma patenkina kraštų bendruomenes? Ko iš PL<sup>15</sup> kraštų bendruomenės ypač norėtų? Ar gal reikėtų ieškoti kitokių būdų? Pavyzdžiui, laisvojo pasaulio lietuvius matomai išjudino PLJ Kongresas gyvu susirašinėjimu ir tikslų bendrumu.
5. Pagaliau PLB lėšos. Matom, kad jos nepakankamos, dėl to ir PLB pajėgumas nėra toks, kokio reikėtų. Tad ką daryti, kad visuotiniu mastu prigytų tautinio solidarumo įnašų idėja: Bendruomenės visuotinumą reikalauja, kad įnašus dėtų masės, ir būtinas pajėgus organas jiems išrinkti. Kokios kraštų bendruomenių sugestijos?

PLB Valdyba, linkėdama Tamstai malonios ir sėkmingos kelionės, jos išvadas norėtų gauti raštu.

[Stasys Barzdukas]  
Stasys Barzdukas<sup>16</sup>

## PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ

1966 Jaunimo m. liepos 25

### ĮGALIOJIMAS

Jūra GAILIUŠYTĖ, PLJ Kongreso Finansų komisijos vicepirmininkė ir PLB Jaunimo Metų Talkos Komisijos sekretorė, savo lankymosi Europoje metu yra įgaliota atstovauti PLB Valdybai ir kalbėti jos vardu organizaciniais, visuomeniniais ir kultūriniais PLB klausimais.

Kraštų Lietuvių Bendruomenės yra prašomos kelionės metu teikti Jūrai Gailiušytei visokeriopą paramą ir globą.

[Stasys Barzdukas]

Stasys Barzdukas

PLB Valdybos Vykd. Vicepirmininkas

*Jūros Gailiušytės, PLB atstovės, kelionės Europoje pranešimas, 1966 m. LTSC PLA, PLB archyvas, reg. nr. 13595, dėžė nr. 1, 1957–1977 m. bylos, b. 12, l. 1–27. Mašinraščio originalas.*

### PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS VALDYBAI PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS ATSTOVĖS JŪROS GAILIUŠAITĖS<sup>7</sup> KELIONĖS EUROPOJE PRANEŠIMAS

Gerbiamas PLB Valdybos pirmininke, Gerbiami PLB Valdybos Nariai,

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdybos siūsta atstovauti Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdybą Europoje ir įgaliota kalbėti organizaciniais, visuomeniniais ir kultūriniais PLB rūpimais klausimais, kelionės metu gautus rezultatus čia pranešu.

Mano kelionė tęsėsi nuo 1966 m. liepos 28 d. iki 1966 m. rugsėjo 17 d. Aplankiau Vokietijos, Šveicarijos, Anglijos ir Prancūzijos lietuvių kolonijas ir susitikau su lankytų kraštų Lietuvių Bendruomenės Tarybomis ir Valdybomis. Kiekvienam krašte maloniai buvau sutikta tų kraštų LB Valdybų ir jie maloniai bendradarbiavo pasisakant PLB rūpimais klausimais. Teko su visų kraštų valdybomis iš anksto susitarti dėl susitikimo datos. Aš kreipiausi iš anksto į Kraštų LB Valdybų pirmininkus ir prašiau, kad jie sušauktų Tarybos ir Valdybos posėdį jiems patogia data. Jie maloniai tą padarė ir paskyrė jiems priimtinas datas.

Mano šis pranešimas yra perdavimas ten girdėtų pasisakymų ir pasiūlymų be mano asmeninių komentarų. Aš juos čia perduodu taip kaip vietoje buvo pareikšti. PLB Valdybos buvau įgaliota kalbėti šiais klausimais:

1. Kaip PLB labai panaudoti Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso nuotaikas, nutarimus, žygius. Bendrai išaiškinti kokios nuotaikos vyrauja įvairiuose kraštuose dėl PLJK.
2. Įvairių kraštų LB numatyti darbai ir kokios kliūtys sutinkamos LB Krašto veikloje.

3. Kokias sugestijas ir nurodymus turi kraštų LB dėl 1968 metais įvyksiančio Trečiojo PLB Seimo turint galvoje, kad tie metai sutampa su Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo 50 metų sukaktimi.
4. Ar PASAULIO LIETUVIS savo dabartine forma patenkina kraštų bendruomenes. Ko iš PASAULIO LIETUVIO kraštų bendruomenės ypač norėtų.
5. Kokios kraštų LB sugestijos dėl PLB lėšų. Ką daryti, kad visuotiniu mastu prigytų tautinio solidarumo įnašų idėja.

Šiais viršuje minėtais klausimais buvau prašyta parvežti žinių. Pažvelkime, kaip įvairių kraštų LB tais klausimais pasisakė. Pranešiu apie kiekvieną kraštą atskirai, todėl gali kai kurie dalykai pasikartoti, bet tas padės geriau pažinti kiekvieno krašto Lietuvių Bendruomenę ir jos veiklą.

## VOKIETIJA

Vokietijoje išbuvau nuo 1966 m. liepos 30 d. iki 1966 m. rugpjūčio 25 d. 1966 m. rugpjūčio 4 d. turėjau posėdį su Vokietijos LB Krašto Valdyba. Šiame posėdyje dalyvavo J. K. Valiūnas<sup>18</sup>, E. Simonaitis<sup>19</sup>, J. Barasas<sup>20</sup>, kun. A. Bunga<sup>21</sup>, J. Gailiušytė. Bendrai<sup>22</sup> Vokietijos LB Tarybos, Valdybos ir Švietimo Komisijos posėdis įvyko penktadienį, 1966 m. rugpjūčio 5 d. Jame dalyvavo Vokietijos Krašto LB Valdybos ir Tarybos nariai: J. K. Valiūnas, E. Simonaitis, J. Barasas, kun. A. Bunga. Vokietijos Krašto LB Tarybos nariai: dr. J. Grinius<sup>23</sup>, A. Lingė<sup>24</sup>, L. Pašaitienė<sup>25</sup>, dr. P. Karvelis<sup>26</sup>. Švietimo Komisijos nariai: prof. dr. Z. Ivinskis<sup>27</sup>, J. Glemža<sup>28</sup>, A. Natkus<sup>29</sup>, A. Grinienė<sup>30</sup>, A. Boehm – Krutulytė, korespondentas V. Alseika<sup>31</sup>, Jaunimo Metų Komiteto pirmininkas kun. V. J. Damijonaitis<sup>32</sup>, J. Gailiušytė. Abu posėdžiai vyko Vasario 16 Gimnazijoje – Romuvoje, Huettenfelde. Abiems posėdžiam pirmininkavo Vokietijos Krašto LB Valdybos pirmininkas J. K. Valiūnas. Atskirai susitikau su Tėv. Bernatoniū<sup>33</sup>, nes jis anksčiau išvyko.

### 1. Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas

Vokietijos atsiliepimai apie Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresą teigiami. Vokietijos 13-sios Studijų Savaitės<sup>34</sup> metu įvyko Vokietijos į PLJK jaunimo atstovų pranešimai apie PLJK ir prieškongresines stovyklas. Šiuos pranešimus davė kun. V. J. Damijonaitis, M. Auderytė<sup>35</sup>, A. Lingė, V. Brazaitis<sup>36</sup> ir R. Baliulis<sup>37</sup>. Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso idėją visi sveikino ir pripažino, kad buvo puiki mintis jį surengti, kad PLJK visų kraštų jaunimui davė daug naudos. PLJK atstovai buvo daugiau patenkinti stovyklomis negu pačiu Kongresu. Teigiamą įspūdį jiems padarė vadovų stovykla, kurioje jie daug išmoko, susipažino su kitų kraštų jaunimu ir jų veikla ir pasirengė Kongresui. Mažesnę įspūdį jiems padarė antroji prieškongresinė stovykla. Amerikos ir Kanados jaunimo masė jiems nepaliko gero įspūdžio. JAV ir Kanados jaunimo laikysena kitų kraštų lietuvių jaunimo atžvilgiu, jų manymu, buvo šalta. Pasiskirstymas atskiromis pastovyklėmis nesudarė progos užmegzti artimesnius ryšius. Užsidarymas savose organizacijose kliudė bendrai viso pasaulio lietuvių jaunimo šeimai. Stovyklos programa, jų manymu, buvo gera. Vadovų stovykloje maistas buvo geras, antroje stovykloje blogas. Visi pripažino, kad organizacinė tvarka vadovų stovykloje buvo gera, antroje buvo silpnesnė, kur tvarką iš tikrųjų buvo sunkiau palaikyti, nes buvo didelė masė žmonių.

PLJKas jiems padarė didelį įspūdį. Pačios lietuviško jaunimo masės jiems padarė įspūdį ir suvirtino jų lietuvišką tautinį nusistatymą ir juos paskatino dirbti daugiau lietuvių reikalams. PLJK programa buvo nusiskundimų, kad programa buvo perkrauta. Simpoziumų per daug, nes nebuvo



įmanoma dalyvauti visuose, kai jie vyko tuo pačiu metu. Vakaro programos buvo įdomios, ypač patiko tautiniai šokiai, opera „Lokys“<sup>38</sup> ir juos nepaprastai nustebino ir sužavėjo banketo iškilmingumas. Daugumas tokių dalykų nebuvo matę. Juos apvytlė mažas amerikiečių ir kanadiečių lietuvių jaunimo susidomėjimas intelektualiniais klausimais, kaip, pvz., paskaitos, simpoziumai. Nusiskundė čikagiečių nedraugiškumu, ypač kai reikėjo juos vežti į paskaitas ir parengimus, kaip sunku buvo surasti žmones, kurie tai padarytų. Tas sudarė išpūdį, kad jie buvo našta čikagiečiams, kurios jie nelabai buvo linkę prisiimti. Be to, jie pastebėjo, kad amerikoniškas lietuvių jaunimas nelinkęs į organizacinį darbą, ten, kur reikėjo atlikti sunkesni darbai, kaip, pvz., sargybos stovykloje nešimas, dalyvavimas įvairiose komisijose, viskas buvo užkrauta užsieniečiams.

Visi pasisakė už kitą Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresą, kuris turėtų įvykti po kelių metų, ir už vadovų stovyklą, kuri turėtų būti ilgesnė negu vieną savaitę. PLJK turėtų vykti rugpjūčio ar rugsėjo mėnesį. Šiomet Vokietijos jaunimui laikas buvo labai nepatogus.

Jaunimas sveikina prie PLB Valdybos sudarymą jaunimo sekcijos. Tos sekcijos įkūrimą Vokietijoje prie Vokietijos LBnės Krašto Valdyba atliks pasibaigus Jaunimo metams<sup>39</sup>. Jie laukia smulkesnių nurodymų šiuo klausimu, kad būtų vienodumas visuose kraštuose tą sekciją organizuojant. Jie tikisi, kad tas instrukcijas PLB Valdyba jiems skubiai prisiųs.

Dainų Šventė, nors ir ne PLJK darbas, taip pat jiems paliko didelį išpūdį, ypač vaikų choras. Jie buvo nustebinti, kad to amžiaus vaikai gali dalyvauti tokioje programoje ir jau iš mažens yra auklėjami lietuviškai.

Visi gavo išpūdį, kad lietuvybė pasaulyje yra gyva ir stipri, o tas ir juos stiprina.

Jie nepatenkinti, kad ateityje galvojama keistis stovyklų vadovais. Labai įvertina paskutiniiais dviem metais dalyvavusius iš JAV jų studijų dienose ir vadovavusius jaunimo stovykloms. Kaip žinome, pereinamais metais jaunimo stovyklai vadovavo Marytė Gailiušytė, Gražina Norvilaitė ir Arūnas Gasparaitis, o šiemet vadovavo Birutė Augustinavičiūtė<sup>40</sup>.

Jaunimo Peticijos<sup>41</sup> reikalu jie pasisakė, kad buvo geras sumanymas ir neblogai pavyko. Tik, jų manymu, reikėjo daug daugiau parašų surinkti. New Yorke įteikimas peticijos nevyko taip sklandžiai kaip turėjo.

Santykiai po ir prieš PLJK su lietuvių visuomene Amerikoje ir Kanadoje jiems paliko gerus atsiminimus. Kur tik jie vyko, kur kreipėsi, visur rado nuoširdų jų priėmimą, jais rūpinimąsi, jautėsi priimti kaip atvykę pas gerus pažįstamus ar draugus.

PLJK Komiteto narių tarpe pastebėjo daug netvarkos, nesiorientavimo darbe. Labai ryškiai atsispindėjo kai kurių narių stoka atsakomybės jausmo ir pareigingumo. Nesijautė Kongrese vienos viską vadovaujančios ir viską matančios rankos.

Pasigedo PLJK leidinio, į kurį buvo prašyti prisiųsti ir prisiuntė visas leidiniui reikalingas informacijas. Visi klausinėjo, kada išeis PLJK leidinys, kurio jie dar iki šiol nematė. Jie prašo tą leidinį išleisti, kad ir pavėluotai. Be to leidinio PLJKas ateityje bus tik aidas, apie kurį **sužinoti**<sup>42</sup> autentiškų žinių bus sunku gauti.

Visi pareiškė padėką PLBnei už idėją tokią Kongresą suruošti ir PLJK FKjai<sup>43</sup> už suorganizuotą paramą jiems atvykti į šį Kongresą. Jie yra nustebinti surinktos sumos PLJKsui. Šis PLJKsas išryškino kur pasaulio lietuvių jaunimas stovi.

## 2. Vokietijos Krašto Lietuvių Bendruomenės Veikla

Šios Vokietijos Krašto LBnės Valdybos kadencijos metu numatoma susaukti Vokietijos LBnių Apylinkių pirmininkų, Krašto LB Valdybos ir Litanistinių Mokyklų vedėjų suva-



žiavimą aptarti Vokietijos Lietuvių Bendruomenės reikalus. Šios valdybos kadencijos metu Vokietijos LBnė sumažėjo 27iom Apylinkėm, nes jos egzistavo tik ant popieriaus ir po kelių paraginimų joms neatsakius, Valdyba jas panaikino.

Vokietijos LBnės veiklai buvo minimos sekančios kliūtys. Lietuviai yra išsisklaidę. Didesnių lietuvių kolonijų mažai yra. Vokietijoje šiuo metu apie 6000 nesenai iš Lietuvos atvykusių repatriantų, kurių daugumas yra tikri lietuviai. Bet jie bijodami, kad nebūtų gražinti atgal kaipo lietuviai į Lietuvą, laikosi nuošaliai nuo lietuvių, į LBnės eiles nenoriai jungiasi. Nusiskundė, kad sunku sudaryti Valdybas, nes jaučiamas toks pat, kaip JAV, nenoras dirbti, bet žiūrима, kad kas kitas padarytų.

Vokietijoje veikia kelios lituanistinės mokyklos, kurioms trūksta lituanistinių vadovėlių ir programų. Prašo, kad PLB Švietimo Komisija jiems tai parūpintų. Vokietijoje yra kelios tautinių šokių grupės, skautai, ateitininkai, Lietuvių Studentų Sąjunga. Chorų Vokietijoje lietuvių kolonijose nėra. Taip pat prašė filmų iš lietuvių gyvenimo<sup>44</sup>.

Vasario 16 Gimnazijos reikalai atima LB Krašto Valdybai daug laiko ir todėl Vyldyba<sup>45</sup> negali daug laiko skirti kitiems reikalams.

### 3. Trečiasis PLB Seimas

a. Atstovavimas Seime. Į PLB Seimą Vokietija mėgins siųsti daugiau jaunimo, tik gali būti reikalinga finansinė parama. Kun. Bunga siūlė skatinti pavienius asmenis dalyvauti PLB Seime kaip svečius. Tie, kurie planuoja lankyti JAV 1967 metais, tegul atideda kelionę iki 1968 metų iki PLB Seimo.

b. PLB Seimo data. Visi pasisakė, kad jiems priimtinausias yra rugpjūčio mėnesis ir dar rugsėjo pradžia.

#### c. Aktualių klausimų darbotvarkės sudarymas.

- Vokietijos LB Valdyba prašė, kad į PLB Seimo darbotvarkę<sup>46</sup> būtų įtrauktas kraštų LBių statutų klausimas. Išsiaiškinti katras<sup>47</sup> LB narys turi teises balsuoti – ar tik tas, kuris susimoka solidarumo mokestį, ar kiekvienas lietuvis, kuris nori balsuoti. Pagal Vokietijos valdžios reikalavimus tik tas skaitosi tikrasis organizacijos narys, kuris yra padavęs raštišką prašymą įstoti į organizaciją. Šis reikalavimas jiems sudaro kliūčių, todėl jis norėtų, kad PLB šią padėtį suderintų su PLB statutu.
- Prašo, kad PLB Seimas aiškiai nustatytų gaires santykiuose laisvame pasaulyje gyvenančių lietuvių su Lietuva.
- Prof. Grinius, pritariant ir kitiems, siūlo, kad PLB Seime būtų išaiškintas Jaunimo Kongreso priimtas nutarimas dėl lietuvių politinės organizacijos sudarymo. Jaunimo pasisakymas prieš dabartinę politinės organizacijos tvarką, paremtą senomis lietuvių partijomis ir kitomis grupėmis, reikalauja PLB Seimo dėmesio šį klausimą išaiškinti susitarus su politiniais organais, ypač VLIKU, kad Lietuvos laisvinimo darbuose šis lietuvių jaunimo nusistatymas netaptų kliūtimi arba nesutarimo objektu Lietuvos laisvinimo darbe.
- Buvo pageidavimas, kad PLB Valdyba sudariusi detalią PLB Seimo programą siųstų visų kraštų LB Valdyboms ir Taryboms susipažinti, ir leistų duoti savo pasiūlymus, pageidavimus ir papildymus.

#### d. PLB Seimo kultūriniai mostai

- Buvo siūloma, kad PLB Seimo metu vyktų tautinių šokių šventė, bet dalyką jie paliko PLB Valdybai nutarti.

- Prof. Grinius siūlė Seimo metu pastatyti – išpildyti Lietuvoje gyvenančio, menininko veikalą, pvz., dramą, muzikinį veikalą. Tas, jo manymu, būtų paskatinimas Lietuvos menininkam. Bet šiuo pasiūlymu prof. Ivinskis kėlė abejonių, sakydamas, kad prie šito pasiūlymo reikia statyti klaustuką.
- Prof. Z. Ivinskis siūlo PLB Valdybai Lietuvos Nepriklausomybės 50 metų sukakties proga išleisti 50 metų jubiliejinį leidinį, t. y. knygą lietuvių ir anglų kalba, kurioje būtų objektyviai atvaizduota Nepriklausomos Lietuvos laimėjimai. Tame leidinyje taip pat reikia atžymėti lietuvių tremties metus. Svarbu, kad knygą redaguotų tinkami asmenys ir pasakytų visą teisybę be propagandos. Galima trumpai apžvelgti ir Lietuvos praeitį. Ši knyga, jis pabrėžė, būtų labai svarbi paskutinio pusšimčio Lietuvių Tautos ir valstybės nueito kelio iliustracija. Tokia knyga galėtų būti daugelio asmenų darbas. Tai būtų kolektyvinis darbas.

#### 4. Pasaulio lietuvis

Visų susirinkusių nuomonė, kad PASAULIO LIETUVIS yra geras ir reikalingas leidinys ir, kad savo dabartine forma atlieka savo vaidmenį informuodamas pasaulio LBių Valdybas ir jos narius apie PLBnės veiklą, sumanymus.

Glemža pastebėjo, kad PLYje<sup>48</sup> per daug vietos užima aukotojų sąrašai. Ir kiti buvo tos nuomonės, kad aukotojų skelbti nereikia.

Valiūnas siūlė, kad PLis turėtų būti daugiau paskleistas, kad mokestis už PLį būtų panaikintas. Kad PLį siuntinėti visiems susimokėjusiems solidarumo mokestį, kurį tokiu atveju būtų galima pakelti.

Tėv. Bernatonio nuomone, kad PLis turi spausdinti viską kas svarbaus nusiunčiama. Turėtų būti objektyvesnis.

Visų nuomonė, kad PLis reikalingas, naudingas ir cementuoja lietuvius į vieną bendruomenę.

#### 5. PLB Lėšos

Dėl lėšų pasisakė, kad PLB per kraštų LBių Valdybas ir Apylinkes ragintų ir skleistų solidarumo mokesčio idėją. Jų manymu, nemokėdamas solidarumo mokesčio lietuvis nesijaučia LBės nariu. Be to, nemokančiam mokesčio nariui neleisti balsuoti. Dėl solidarumo mokesčio išrinkimo nei vienas nežino stebuklingo recepto.

#### 6. Vasario 16 Gimnazijos Reikalai

Šis klausimas iškilo savaime. Jis yra Vokietijoje labai opus. Tas klausimas suaktualėjo po buvusios revizijos. Revizijos Komisijos narių nuomonės išsiskyrė. Vokietijos lietuviai laukia PLBnės Valdybos pasisakymo dėl buvusios revizijos. PLB Valdyba žino visų komisijos narių nuomones ir todėl jiems neaišku, kodėl PLB Vladyba<sup>49</sup> nepasisako tuo klausimu. Revizijos Komisijos neradimas bendros nuomonės pakenkė Gimnazijai lietuvių visuomenės ir Vokietijos valdžios akyse.

Vasario 16 Gimnazija labai stokoja mokytojų ir prašo, kad PLBė „Peace Corps“ formoje<sup>50</sup> suorganizuotų mokytojų gimnazijai. Šį darbą galėtų pasiimti PLB Švietimo Komisija.

Paskutiniu laiku jiems iškilo nauja problema – Vokietijos valdžios pasiūlymas, kad Vasario 16 Gimnazija atsiliuosuotų<sup>51</sup> nuo LBės. Iš ten dalyvavusių susidarė įspūdis, kad jų manymu tas gali būti naudinga. Vokietijos Krašto<sup>52</sup> Valdybai nuolat keičiantis, keičiasi ir Gimnazijai įtakos.

Pagal vokiečių pasiūlymą Gimnazija turėtų rūpintis sudaryta Komisija ilgesniam laikui. Tas įneštų daugiau pastovumo. Latvių ir vengrų gimnazijos panašiai susiorganizavę. Jomis rūpinasi atskiri Komitetai, ne bendruomenė. Galvojama, kad tokiu būdu persiorganizavus padidėtų vokiečių parama Gimnazijai.

Norėtų sužinoti PLBės Valdybos nuomonę, ar galima pradėti skelbti lietuvių visuomenei vajų bendrabučio statymui Vasario 16 Gimnazijos mokiniams.

Reiškia padėką pasaulio lietuviams už paramą Gimnazijai ir PLBei už jos rūpestį Gimnazija ir tiki, kad tas rūpestis ir parama nenutruks.

### Vokietijos lietuviai bendrai

Bendrai dėl Vokietijos lietuvių bendruomenės reikia pasakyti, kad tai yra didelė ir pajėgi lietuvių kolonija savo intelektualinėm pajėgom. Taip pat man buvo pasakyta, kad perduočiau, jog Vokietijos lietuviai gyvena lagerio nuotiaikom<sup>53</sup>. Jie laukia, kad jiems visą laiką kiti duotų, o patys ne daug ką nori duoti. Vokietijos lietuviai savo sudėtimi yra labai įvairūs, daug įvairesni už kitų kraštų lietuvius. Būtent tikybos skirtumas<sup>54</sup>, neseniai iš Lietuvos atvykę, seniau iš Lietuvos atvykę, ir likusieji iš lagerių, kurie negalėjo ar nenorėjo išemigruoti<sup>55</sup>. Ekonominis atžvilgis jų tik mažas procentas yra gerai išsikūrę, bet, deja, dauguma ekonominiai nėra pajėgūs.

Jaunimas, kuris lanko Vasario 16 Gimnaziją kalba lietuviškai, bet atvykę į Gimnaziją jaunesni arba visai nekalba, arba tik labai silpnai. Šitokio prieauglio yra daug. Tik Gimnazijoje jie išmoksta lietuviškai. Šiuo metu Gimnazijoje yra apie 100 mokinių.

Studentai Vokietijoje labai reikalingi ekonominės paramos. Reikėtų rasti būdus studentams remti. Dabar visuomeninė parama baigiasi su Gimnazija. Universiteto baigimas užtrunka daug laiko dėl lėšų stokos. Reikėtų PLBei tą klausimą spręsti arba perduoti atskiom studentų organizacijom, kurios apsiimtų organizuoti paramą lietuvių studentams Vokietijoje ir kitur Europoje.

Vokietijoje dalyvavau 13-oje Vokietijos studijų savaitėje 1966 m. liepos 30 d. iki rugpjūčio 7 d. Vasario 16 gimnazijoje Huttenfelde. Studijų savaitėje teko dalyvauti programoje, studijų savaitę pasveikinti PLB vardu ir dalyvauti pranešime apie PLJK.

### ŠVEICARIJA

Šveicarijoje teko susitikti tik su Šveicarijos LBnės Krašto Valdybos pirmininku, Algimantu Gegecku<sup>56</sup> Zūriche, 1966 m. rugpjūčio 8 d. Kiti Šveicarijos LBnės Vydybos<sup>57</sup> nariai išsisklaidę kituose Šveicarijos miestuose. Posėdžio sukviesti buvo neįmanoma sušaukti, nors ir buvau iš anksto Vokietijos Studijų Savaitėje sutarusi juos aplankyti.

Šveicarijoje yra labai mažai lietuvių ir labai mažas prieauglio. Didelių problemų jie neturi – didžiausia problema yra lietuviybės išlaikymas. Turi tautinių šokių grupę, kuri beveik visa sudaryta iš šveicariukų. Chorų nėra ir lituanistinės mokyklos neveikia.

#### 1. Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas

PLJKas buvo puikus ir reikalingas ir ypač paskatino mažų kolonijų jaunimą susidomėti lietuvių. PLJKo programa, jo manymu buvo perkrauta.

Pirmininkas Algimantas Gegeckas nuoširdžiai dėkoja PLBnei ir PLJKo Finansų Komisijai už finansinę paramą, kad galėjo atvykti jų atstovas į PLJKą.

## 2. Šveicarijos LBNės Darbai ir Veiklos Kliūtys

Šveicarijos LBNės darbas beveik visas yra propaganda ir informacija apie lietuvius ir Lietuvą. Jų numatomas artimiausias darbas yra straipsnis Šveicarijos spaudoje apie dabartinę Lietuvos padėtį. Tą straipsnį rašys šveicaras dr. Hoffer, o Šveicarijos LBNės pirmininkas parūpins medžiagą. Straipsnis būsiąs geras ir išsamus, kuris, jo manymu, turėtų būti išverstas į anglų kalbą ir patalpintas angliškai Amerikos spaudoje.

Veiklos kliūtys, kad labai mažai lietuvių ir visi labai išsisklaidę. Pasitraukus A. Gegeckui iš pirmininkų, nėra kas galėtų užimti jo vietą.

## 3. PLB Seimas

a. Atstovavimas Seime. Pats pirmininkas mėgins važiuoti.

b. Data. Patogiausia rugsėjo mėn. pradžioje.

c. Darbotvarkės sudarymas. Palieka PLB Valdybos nuožiūrai.

d. Kultūriniai mostai. Seimo metu galėtų įvykti tautinių šokių šventė.

## 4. Pasaulio Lietuvis

Pageidauja, kad PLBė, jei ne kasmet, tai bent kas antri metai, išleistų arba talpintų PLYje, viso pasaulio LBių Valdybų adresus. PLis savo dabartine forma patenkina LBNę ir atlieka savo uždavinį.

## 5. PLB lėšos.

Dauguma Šveicarijos lietuvių susimoka savo solidarumo mokestį, jeigu kas nors iš jų išrenka.

Šveicarijos lietuviai bendrai

Su didesniu skaičiumi lietuvių neteko susipažinti, tik su pp. Gegeckais. Pirmininkas Algimantas Gegeckas būdamas vos tik 21 metų yra pavyzdys kitų kraštų ir ypač Amerikos jaunimui. Jo iniciatyva buvo surinkta Jaunimo Peticijai parašų, jis informuoja universitete profesorius, Šveicarijos spaudą ir pavienius asmenis Lietuvos reikalui.

## DIDŽIOJI BRITANIJA – ANGLIJA

Posėdis su Didžiosios Britanijos LBės Valdyba ir kitais lietuvių organizacijų atstovais įvyko Londone 1966 m. rugsėjo 26 d. Senosios Lietuvių Parapijos Klebonijoje, kun. Budzeikos<sup>58</sup> patalpose. Posėdyje dalyvavo J. Alkis<sup>59</sup>, LB Valdybos pirmininkas, St. Kasparas<sup>60</sup>, LB Valdybos sekretorius, P. Mašalaitis<sup>61</sup>, Didž. Britanijos Liet. Sąjungos Valdybos vicepirmininkas, B. Daunorienė, Šalpos Draugijos „Dainava“ pirmininkė, V. Puidokienė<sup>62</sup>, šv. Onos Moterų Draugijos sekretorė, kun. J. Budzeika, V. Šalčiūnas<sup>63</sup>, J. Parulis, Liet. Socialinio Klubo pirmininkas, ir Jūra Gailiušytė. Antras posėdis įvyko 1966 m. rugpjūčio 30 d. Lietuvių Namuose su Didž. Britanijos Lietuvių Sąjungos Valdybos<sup>64</sup>. Posėdyje dalyvavo J. Vilčinskas<sup>65</sup> – pirmininkas, A. Pranskūnas<sup>66</sup>, V. Strimas<sup>67</sup>, ir S. Nenortas<sup>68</sup> – Lietuvių Bendrovės<sup>69</sup> pirmininkas.

Posėdžiuose per asmeninius ryšius išryškėjo šios nuomonės PLBei rūpimais klausimais.

## 1. PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas padarė didelį įspūdį. Jų manymu PLB reikia sveikinti už tokių puikų sumanymą ir už atliktą darbą. Atsiprašė už Anglijos į PLJKą delegacijos vadovą, kuris Kongrese nepadarė pranešimo apie Anglijos lietuvių jaunimą ir iki šiol jo nėra prisiuntęs raštu. Pats pasiruošimas PLJKui Anglijoje galėjo vykti sklandžiau. Todėl Anglijos atvykimas į PLJKą ilgai buvo neaiškus.

Pasisakė, kad PLJK data buvo nepatogi. Kai kurie studentai, kuriuos LB norėjo siųsti buvo nebaigę mokslo metų ir todėl negalėjo dalyvauti Kongrese. Anglijoje mokslo metai baigiasi liepos mėnesio viduryje. Todėl ne visi parinktieji atstovais galėjo atvykti į PLJKą. Taip pat dėl tos priežasties ne visi galėjo dalyvauti prieškongresinėse stovyklose. Anglijos PLJK atstovai grįžę į Angliją darys visuomenei pranešimą apie Kongresą.

Daugumas posėdžio dalyvių pritaria PLJKo nutarimui prieš dabartines lietuvių politines partijas. Jų manymu jaunimas turi bendromis jėgomis kovoti už Lietuvos Nepriklausomybę. Tik p. Vilčinskas buvo kitos nuomonės. Jo manymu, jaunimas turi susipažinti su lietuvių politinėmis partijomis. Man paminėjus Vokietijos siūlymą šį klausimą įtraukti į PLB Seimo programą, daugumas jam pritarė.

Jaunimo Sekcijos prie Anglijos LBės Valdybos visiems priimtinas. Jaunimo Komisija jau dabar egzistuoja<sup>70</sup> ir PLB valdybai davus detalius nurodymus šiuo klausimu Jaunimo Komisija galės ir toliau veikti.

PLJKo proga išleista Studijinė Anketa, jų manymu, buvo nevykusi. Ji buvo nepritaikyta visų kraštų jaunimui ir jų gyvenamojo krašto sąlygom. Ji gal gerai tiko JAV ir Kanados jaunimui. Kiti kraštai, Vokietija ir Prancūzija pastebėjo tą patį šiuo klausimu.

## 2. Didž. Britanijos Krašto LB Veikla

Kai Anglijoje buvo kuriama LBė, jau egzistavo kita bendrinė organizacija, Didžiosios Britanijos Lietuvių Sąjunga, kurios tikslas yra apjungti visus lietuvius gyvenančius Didž. Britanijoje, su tikslu išlaikyti lietuviybę ir kovoti už Lietuvos laisvę. Didž. Britanijos Liet. Sąjungai priklauso visos lietuvių organizacijos, visi lietuviai. Ji turi 20 skyrių Didž. Britanijoje ir 700 narių. Kelis metus LBės Valdybos pareigas ėjo DBLS Valdyba. Ta tvarka buvo visiems priimtina ir visi ja buvo patenkinti. DBLS yra turtinga organizacija, turi savo sodybą, kurią man teko aplankyti. Ji yra graži ir vertinama apie 60,000 svarų. Londone Lietuvių Namai kurie taip pat priklauso DBLSai vertinami apie 3,000 svarų. Lietuvių Namuose taip pat telpa EUROPOS LIETUVIO<sup>71</sup> redakcija ir Nidos leidykla<sup>72</sup>. Abi priklauso DBLSai. Yra dar kiti namai Londone, kurie priklauso senajai Lietuvių Parapijai.

Šiuo metu veikia atskira LBės Valdyba, kuri skyrių arba apylinkių neturi ir steigti jų negali, nes egzistuoja Sąjungos skyriai, kuriais visi patenkinti. Pakeisti Sąjungos vardą į LBę sudaro sunkumų ir nemato reikalo keisti, ir jų nuomone, nėra reikalo. Sąjunga pripažįsta PLB Valdybą ir pati subordnuojasi D. B. LBei. Anglijos LBė didelių darbų negali atlikti, nes viskas eina per Sąjungą. Jų manymu, DBLS reikėtų laikyti LB Britanijoje. Bet dabar LB ir DBLS nors ir gerai sutaria, tarp Valdybų vyksta maži neaiškesniai. Šį klausimą turėtų PLB išspręsti.

Šiuo metu Didž. Britanijoje per paskutinį gyventojų surašymą lietuviais pasisakė apie 5000. Tačiau yra apie 10,000. Anglijoje veikia tautinių šokių grupė, kuriai vadovauja jaunas Anglijoje gimęs – Lagunavičius, kuris tarp kitko dalyvavo PLJKe. Didž. Britanijoje taip pat veikia

keturios lituanistinės mokyklos / Manchester, Bradford, Nottingham ir London /. Jos stokoja lituanistinių vadovėlių ir prašo programų. Šį reikalą tiesiog maldauja PLB Švietimo Komisiją, kaip galima greičiau sutvarkyti. Taip pat prašo vadovėlių nemokantiems lietuviškai kalbėti, bet norintiems lietuvių kalbą pramokti.

DBLS Valdyba ruošia visus minėjimus Anglijoje ir 1966 m. rugsėjo 10 d. rengia Tautos Šventės minėjimą. Rudeniop ruošiasi surengti 20 metų į Angliją tremtinių atvykimo sukaktį. Šias pareigas DBLS perdavė LB Valdybai, kad LB turėtų ką veikti. Taip man buvo pasakyta.

### 3. PLB Seimas

a. Atstovavimas – mėgina siųsti jaunimo į PLB Seimą, tik prašo PLB finansinės paramos siunčiant juos į Seimą.

b. Data. Rugspjūčio mėnesis visiems priimtinausias. Dar patogu rugsėjo pradžia.

c. Seimo programa.

- į PLB Seimo darbotvarkę siūlo įtraukti lituanistinių mokyklų išlaikymo klausimą ir išdiskutuoti būdus kaip jaunimą pritraukti prie lietuviško darbo.

d. Kultūriniai mostai. Siūlo daryti tautinių šokių šventę.

### 4. Pasaulio Lietuvis

Visi pasisakė už Pasaulio Lietuvį, kad jis atlieka savo paskirtį, yra reikalingas ir savo dabartine forma priimtinas. Jeigu įmanoma dėti daugiau žinių apie kitų kraštų LBių veiklą. Prašyti, kad korespondentai daugiau rašytų. Prašo PLį siųsti oro paštu.

### 5. PLB Lėšos

Ši problema, kaip ir kitur, sprendžiama sunkiai, ypač, kai organizacijos Anglijos LBės Valdybai solidarumo mokesčio įneša tik mažą procentą nuo kiekvieno nario tai organizacijai mokamo nario mokesčio.

#### Bendras Anglijos Lietuvių Veidas

Bendrai Anglijos lietuviai stovi gerai, geriau ekonominiai negu Vokietijos lietuviai. Kaip jau minėjau veikliausia ir visiems priimtinausia organizacija yra DBLSąjunga. LBė stovi šalia. Anglijoje veikla yra gyva ir visi lietuviai darniai sutaria.

Kitais metais LB Valdyba ir taip pat DBLSąjunga siūlo suruošti Europos LB pirmininkų suvažiavimą aptarti EUROPOS LIETUVIO reikalus ir suderinti Europos lietuvių veiklą. Tuo metu taip pat siūlo surengti Europos lietuvių jaunimo suvažiavimą ir stovyklą. Siūloma Anglijos LBei imtis iniciatyvos šiuo reikalu.

Taip pat, kaip ir Vokietijoje, prašo filmų iš lietuvių gyvenimo pasaulyje, pvz., PLJK, lapkričio 13 žygio<sup>73</sup>, Dainų Šventės, ir kita. Be to prašo, kad PLBė darytų įtaką knygų leidykloms, kad lietuviškos knygos už Amerikos ribų gyvenantiems lietuviams būtų nupigintos.

Anglijoje, ir visoje Europoje pasigendama lietuviškų masinių jėgų, todėl prašoma PLBės suorganizuoti keliaujančias menines grupes, pvz., dainininkai, muzikai ir pan., kurios lankytų užsienio lietuvius. Siūloma PLB suorganizuoti pasaulinį lietuvių informacinį biurą, kuris

skubiai iš viso pasaulio surinktų lietuviškas informacijas ir skubiai perduotų lietuvių ir sveitimomis kalbomis lietuvių ir svetimtaučių spaudai, radijo, televizijai ir t.t. Informacija turėtų būti skubi, taip, kad ji būtų perduota visam pasauliui nuo įvykio tą pačią arba kitą dieną.

Noriu atkreipti PLBės dėmesį į Britanijos Lietuvių Tarybos leidžiamą Biuletinį anglų kalba, kuris informuoja anglų visuomenę ir spaudą lietuvių reikalais, naujienomis. Prie šio biuletinio leidimo daugiausia prisideda ir redagavimo darbą atlieka jaunas lietuvis 28 metų K. Baublys<sup>74</sup>. Prie pranešimo pridedu Biuletinio pavyzdžius.

Londone aplankiau Ministerį B. K. Balutį<sup>75</sup> lydima Didž. Brit. Liet. Sąjungos sekr. P. Pranskūno<sup>76</sup>. Ministeris Balutis, nors ir senyvo amžiaus, dar gerai atrodo. Jam perdaviau PLB linkėjimus. Jis už juos dėkingas ir siunčia linkėjimus PLB pirmininkui, p. J. Bachūniui<sup>77</sup> ir visai PLB Valdybai. Ministeris Balutis įdomavosi PLJKu ir pareiškė, kad JKsas buvo labai reikalingas ir davė ir duos teigiamų rezultatų.

Londone taip pat aplankiau EUROPOS LIETUVIO redakciją ir NIDOS leidyklą.

## PRANCŪZIJA

Prancūzijoje išbuva nuo 1966 m. rugsėjo 5 d. iki 1966 m. rugsėjo 17 d. Posėdis su Prancūzijos Lietuvių Bendruomenės Taryba ir Valdyba įvyko sekmadienį 1966 m. rugsėjo 11 d. P. Klimo bute – LB būstinėje. Posėdyje dalyvavo A. Venskus<sup>78</sup>, Prancūzijos, LB Tarybos pirm., kun. J. Petrošius<sup>79</sup>, Pranc. LB Valdybos pirm., B. Venskuvienė<sup>80</sup>, P. Klimas<sup>81</sup>, A. Liutkus<sup>82</sup>, E. Turauskas<sup>83</sup>, E. Turauskienė<sup>84</sup>, E. Vaiciekauskas<sup>85</sup>, M. Pagnier<sup>86</sup> ir Jūra Gailiušytė.

### 2. PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS

Prancūzijos LB Taryba buvo nutarusi į PLJK siųsti atstovais tik tuos, kurie kalba lietuviškai. Tačiau tokio jaunimo Prancūzijoje yra nedaug. Raginant PLB JM Talkos Komisijai LB Valdybos pirmininkas pasiuntė visus, kurie galėjo važiuoti. Bet Prancūzijos LB Taryba pati nėra patenkinta, kad taip įvyko ir užtai siūlo, kad sekantį kartą organizuojant PLJKą vadovybė nustatytų, kokius atstovus atsiųsti į Kongresą ir kokie reikalavimai turėtų būti statomi atstovams. Jų manymu, į Kongresą atstovais turėjo važiuoti tik lietuviškai kalbantis jaunimas, jaunimas, susipažinęs su lietuvių veikla. Atseit, jų nuomone, Kongresai turėtų būti atstovų, o ne masės. Kun. Petrošiaus nuomonė skyrėsi. Jis siūlė, kad Kongresai būtų visam jaunimui, kad ir nemoka kalbėti lietuviškai.

PLJKo laikas buvo nepatogus, nes mokslo metai buvo vos užbaigti užtai Prancūzijos jaunimas negalėjo dalyvauti vadovų ir prieškongresinėje stovykloje.

Siūlo pasaulio lietuvių jaunimo stovyklas daryti dažnai, nes stovyklose jaunimas gali daugiausiai pasiruošti lietuviškai veiklai.

Prancūzijos LBės Taryba ir Vladyba<sup>87</sup> ir PLJK atstovai pareiškė savo nepasitenkinimą New Yorke Prancūzijos delegacijos priėmimu 1966 m. birželio 30 d., kai juos sulaikė New Yorke visą dieną ir pasiuntė į Kongresą traukiniu, o ne lėktuvu ir todėl Prancūzijos delegacija atvažiavo į PLJK dieną pavėlavę.

Vienas iš PLJKso dalyvių, Michel<sup>88</sup> Pagnier, pareiškė, kad jis buvo nustebintas JAV ir Kanados jaunimo nesusidomėjimu simpoziumais ir rimtąja PLJK dalimi. Jaunimas daug girtuokliavo ir daugiau dėmesio kreipė į pramogas. Taip pat pasigedo jaunesnio jaunimo dalyvavimo simpoziumuose, paskaitose. Siūlė, kad dalis Kongreso programos būtų ir kitomis kalbomis.



PLJK nutarimai, nuotaikos ir žygiai buvo nušviesti p. A. Venskaus Tarptautiniame Krikščionių Demokratų Suvažiavime Luxenburge<sup>89</sup> 1966 m. rugsėjo 10 d. Tas suvažiavimas pastebėjo, kad Jaunųjų Krik. Dem. Lyga<sup>90</sup> į Kongresą buvo nekviesta, o jie būtų mielai Kongresą pasveikinę ir įdėję apie jį tarptautinėje spaudoje žinių. Dabar PLJK praėjo be tarptautinio dėmesio. Į PLJK reikėjo kviesti tarptautines jaunimo organizacijas. Tai buvo didelis neapdairumas. Mano žiniomis dr. V. Vygantas<sup>91</sup> siūlė PLJK Komiteto pirmininkui kviesti kai kurias tarptautines organizacijas, bet į tai nebuvo atkreiptas dėmesys.

E. Turauskas siūlė išleisti sąrašą visų tarptautinių organizacijų, kurios kviestinos į lietuvių suvažiavimus.

PLJK nutarimu prieš politines partijas daugumas buvo nepatenkinti. Šis nutarimas, jų manymu, išplaukia iš to, kad Amerikoje Europos pobūdžio politinių partijų su tokiom programom ir organizacija nėra ir jaunimas su jom nesusipažinęs. Kaip gali vykti politinis darbas, kad ir Lietuvos laisvinimo be lietuviškų politinių partijų pažinimo. Jaunimo dėmesį reikia kreipti į tai, kad Lietuva yra Europoje, o ne Amerikoje. Visos lietuvių partijos turi panašias artimas ar atatinckamas partijas laisvoje Europoje ir lietuvių jaunimas turi jomis susipažinti ir tai žinoti. Išsilaisvinus Lietuvai, ji turės įsijungti į Europos gyvenimą ir, kaip dabartinė politinė Europos santvarka rodo, įeiti į kokį didesnį junginį, į konfederaciją. Lietuvos išlaisvinimo reikaluose laisvosios Europos žodis bus nemažiau svarus negu Amerikos, gal net svaresnis. Europa darosi stiprus junginys į kurį Lietuvos laisvinimo veiksniai turi kreipti dėmesį. Dabar Lietuvos laisvinimo darbe visas dėmesys nukreiptas į JAV. Reikia daugiau dėmesio kreipti į tai. Už tai Venskų ir Turauskų yra tos nuomonės, kad šitas jaunimo atsiribojimas nuo lietuviškų politinių partijų yra žalingas. Jų siūlymu turėtų stipriai pasiruošusius jaunus žmones siųsti į tarptautinius suvažiavimus susipažinti su politinių partijų tarptautine veikla. Jų manymu šito klausimo rimtumas užsipelno, kad jis būtų svarstomas PLB Seime.

Prancūzijos LB turi Jaunimo Komisiją, kuri veikia keli metai. Todėl Jaunimo Sekcijos kurti nereikia. Gavus smulkesnius veiklos planus iš PLB Jaunimo Sekcijos, Prancūzijos Jaunimo Komisijai bus lengviau dirbti. Komisijai pirmininkauja E. Liutkutė<sup>92</sup>, kuri buvo Prancūzijos delegacijos į PLJK vadovė.

PLJK, jų manymu, buvo pirmas PLBės darbas suorganizuotas pasauliniu mastu. Tas Kongresas pakėlė PLB autoritetą ir įrodė, kad mums reikalinga visus pasaulio lietuvius apjungianti organizacija, kokia ir yra PLBė. Be to dabartinė PLB Valdyba daugiausia padarė ir pasirodė stipri ir pajėgi organizuoti didelius pasaulinio masto darbus. Dabartinės PLB Valdybos kadencijos metu PLB pasirodė tuo, kuo ji iš tikrųjų turėtų būti.

### 3. Prancūzijos LB Veikla

Prancūzijoje yra nedaug lietuvių – apie 1200 narių ir visi lietuviai priklauso LB. Lietuviai išsiblaškę po visą kraštą, o Paryžiuje yra tik apie 200, bet pas juos yra stiprių intelektualų, kurie dalyvauja įvairiuose tarptautiniuose sambūriuose ir dalyvauja tų organizacijų vadovybėse. Taip pat veikia ateitininkai ir tautinių šokių grupė, kuriai vadovauja skol. Mončys<sup>93</sup>. Lituanistinių mokyklų nėra, nėra nei chorų.

Prie Prancūzijos LB Krašto Valdybos veikia Kultūrinė Komisija, kuriai pirmininkauja B. Venskuvienė. Ši Komisija planuoja artimojo ateityje išleisti prancūzų kalba informacinį leidinį apie Lietuvą, jos padėtį, lietuvių organizacijas, lietuvių veiklą, Prancūzijoje ir pan. Šiuo reikalu finansinės paramos kreipėsi į Kultūrinę Komisiją, pas prof. J. Puziną<sup>94</sup>.

Gavosi įspūdis, kad jie veikia darniai. Jaunimo tarpe nutautėjimas yra toli pažengęs, nes daugumas šeimų yra kuriamos mišrios.

Nusiskundė, kad kai kurie atvykstantieji lietuviai į Paryžių studijuoti neprisistato LBei. Tie kurie prisistato jiems daug padeda, ypač atvykę iš JAV. Prašo informuoti vykstančius į Prancūziją, kad atvykus į užsienį jie prisistatytų lietuvių organizacijoms. Nes kiek pro Paris<sup>95</sup> pravažiuoja, nemato reikalo su lietuviais susipažinti. Tas atestuoja JAV jaunimo nepareigingumą ir nesiiinteresavimą lietuviškais reikalais. Šią pastabą padarė visi dalyvavę posėdyje. Kadangi Paryžių aplanko daug lietuvių jie tai ryškiai mato. Jaunimas stokoja bendruomeniško jausmo.

#### 4. Trečiasis PLB Seimas

- b. Atstovavimas. Į Seimą mėgins siųsti jaunimą.
- c. Data. Patogiausias laikas rugpjūčio mėnesis, pradžia rugsėjo nelabai gerai.
- d. Seimo darbotvarkė. Jau minėta įtraukti jaunimo politinį nusistatymą partijų klausimu.
  - Paieškoti naujų metodų lietuviybės išlaikymui.
  - Priminė reikalą išdiskutuoti santykių su Lietuvą klausimą.
- e. Kultūriniai mostai. Siūlo daryti tautinių šokių šventę, pastatyti gerą dramą. P. Liutkus siūlė kas vakarą Seime surengti kultūrinį vakarą.

#### 5. Pasaulio Lietuvis

Pasaulio Lietuvis savo forma ir turiniu patenkina LB ir palaiko gerą ryšį tarp pasaulio lietuvių ir yra gerai tvarkomas.

#### 6. PLB Lėšos.

Prancūzijos lietuviai visi moka solidarumo mokestį po 5 frankus į metus. Tik tie balsuoja, kuris susimoka mokestį.

#### Prancūzijos lietuviai bendrai.

Bendrai paėmus Prancūzijos lietuviai ekonominiai stovi silpnai, nors yra paskirų asmenų labai gerai įsikūrusių. Prancūzija prašo jiems prisiųsti iš lietuviško gyvenimo filmas, lietuviškų plokštelių, knygų, įvairių jaunimo leidinių.

Paryžiuje aplankiau Lietuvos Pasiuntinybės Patarėją, prof. J. Baltrušaitį<sup>96</sup> palydima Lietuvos Pasiuntinybės sekretoriaus A. Liutkaus. Jam perdaviau PLB sveikinimus ir linkėjimus, pasidalinom mintimis apie PLJK, Prancūzijos lietuvius ir kita. Prof. Baltrušaitis sveikina PLB Valdybą suruošusią tokį didingą Kongresą. Prof. Baltrušaitis prašė Jaunimo Peticijos įteikimo rezultatų, nes pasiuntinybėje tai yra reikalinga. Dėl PLJK nutarimo prieš politines partijas, jo manymu, VLIKAS su PLB kartu su jaunimu turėtų rasti bendrą sprendimą tuo reikalu. Prof. Baltrušaitis dėkoja PLB Valdybai už sveikinimus ir siūnčia linkėjimus PLB Valdybos pirminkui J. Bachūnui ir visai PLB Valdybai.

## UŽBAIGA

Mano apsilankymu visi kraštai buvo patenkinti. Ji dėkoja už tai, kad PLBė atsiuntė atstovą su jais išsiaiškinti jiems ir PLB rūpimus klausimus. Jie ypač dėkoja p. J. Bachūnui už finansavimą šios kelionės. Tokie vizitai, jų manymu, turėtų būti dažnesni, kad ir kasmet. Tai pagyvina ryšį tarp PLB ir kraštų ir sukelia norą daugiau dirbti LBės labui.

Jie mato, kad jų nuomonė yra svarbi ir, kad jie prisideda prie PLB Valdybos dirbamo darbo, ir jų nuomonė PLB Valdybai reikšminga. Iki šiol jie jautėsi, kad jie PLB Valdybos buvo lyg užmiršti. Jie mato, kad PLB Valdyba su Europos kraštais nori palaikyti ryšį, ne tikta popierinį – susirašinėjimu, bet ir asmenišką ryšį. Susirašinėjimas neduoda to efekto, ką duoda asmeninis kontaktas.

Visi mano lankyti kraštai yra dėkingi PLB Valdybai už suruoštą PLJKongresą, už paramą jų kraštų jaunimui atvykti į PLJK, PLJK Finansų Komisijai, dėkoja PLB Jaunimo Metų Talkos Komisijai, ir ypatingą padėką reiškia Vytautui Kamantui<sup>97</sup> už jo didelį rūpestį ruošiant šį Kongresą.

Visi kraštai siunčia PLB Valdybai geriausius linkėjimus, geros sėkmės jų darbe.

Aš dėkoju Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdybai už man parodytą pasitikėjimą siunčiant mane į tą kelionę, ypač p. J. Bachūnui už paramą organizuojant šią kelionę.

Kelionės metu buvau apsisojus privačiai. Vokietijoje – Vasario 16 Gimnazijoje Studijų Savaitės metu, pas Tėv. Bernatonį, pas pp. Lingius. Šveicarijoje – pas pp. Gegeckus. Anglijoje – pas pp. Kėrius ir p. J. Nasvytį. Prancūzijoje buvau pas pp. A. Venskus. Vokietijoje ypač daug padėjo kun. V. J. Damijonaitis. Jiems visiems esu labai dėkinga.

1966.IX.23  
Clevelandas, Ohio

[Jūra Gailiušytė]  
Jūra Gailiušytė  
PLB Atstovė

## Nuorodos

1. Pasaulio lietuvių bendruomenės konstitucija, *Pasaulio lietuvių bendruomenės Antrojo seimo darbai*, red. A. Rinkūnas, Torontas, Kanada, 1963, p. 107–108.
2. Pasaulio lietuvių bendruomenės valdybos pirmininko dr. J. Sungailos pranešimas, *ten pat*, p. 22.
3. PLB valdyboje. Pirmininkas į Europą, *Pasaulio lietuvis*, 1965 m. rugsėjis, nr. 17, p. 275. PLB valdybos posėdžio 1965–10–04 protokolas Nr. 14. PLB valdybos posėdžių 1963–09–16 – 1967–05–13 protokolai nr. 1–30, *Vytauto Didžiojo universiteto Išeivijos studijų centras (toliau – VDU ISC), Vytauto Kamanto (PLB) fondas*, f. 6, ap. 1–10, b. 792, l. 135; PLB valdybos posėdžio 1965–12–01 protokolas nr. 15, *ten pat*, l. 143.
4. Jūros Gailiušytės, PLB atstovės, kelionės Europoje, 1966 m. susirašinėjimas, *Lituanistikos tyrimų ir studijų centro Pasaulio lietuvių archyvas (toliau – LTSC PLA), Pasaulio lietuvių bendruomenės (toliau – PLB) archyvas*, reg. nr. 13595, dėžė nr. 1, 1957–1977 m. bylos, b. 32, l. 2.
5. LTSC PLA vietoje Lietuvoje įprasto „fondo“ vartojamas „archyvo“ terminas.
6. Jūros Gailiušytės, PLB atstovės, kelionės Europoje pranešimas, 1966 m., *LTSC PLA, PLB archyvas*, dėžė nr. 1, b. 12, l. 4.
7. PLB valdybos posėdžio 1966–09–23 protokolas nr. 22, *VDU ISC*, f. 6, ap. 1–10, b. 792, l. 217–219.
8. PLB valdybos vicepirmininko informacijai ir jaunimui Vytauto Kamanto pranešimas III PLB seimui 1968–08–30 d. Niujorke, *LTSC PLA, PLB archyvas*, dėžė nr. 1, b. 8, l. 80–81.
9. Jūros Gailiušytės, PLB atstovės, kelionės Europoje pranešimas, 1966 m., *ten pat*, b. 12, l. 8.
10. Jaunoji karta ir visuomenė 1966 m., *Metmenys*, 1966, nr. 12, p. 181.

11. „Lietuvos laisvinimo veiksniai“ yra išėivijoje pri-  
gijęs terminas, apimantis vadovaujančiasias lietu-  
vių išėivijos politines organizacijas – Vyriausiąjį  
Lietuvos išlaisvinimo komitetą (toliau – VLIK),  
Amerikos lietuvių tarybą (toliau – ALT) ir PLB.
12. Plačiau žr.: Dapkutė D. Lietuvių išėivijos san-  
tykių su okupuota Lietuva dinamika XX a. 6–9  
dešimtmetyje, *Istorija*, 2001, t. 47, p. 38–40.
13. Plačiau žr.: Saldukas L. Didžiosios Britanijos  
lietuvių sąjungos ir Didžiosios Britanijos lie-  
tuvių bendruomenės tarpusavio santykiai, *Di-  
džiosios Britanijos lietuvių bendruomenė: pra-  
eitis, dabartis, ateitis*. Vilnius: Versus aureus,  
2008, p. 34–42.
14. „Pasaulio lietuvis“ – PLB žurnalas, leidžiamas  
nuo 1963 m. Žurnalo steigėjas ir pirmasis re-  
daktorius, leidinių redagavęs 1963–1975 m., buvo  
anuometinis PLB valdybos pirmininkas Stasys  
Barzdukas.
15. „Pasaulio lietuvių“ (žurnalo).
16. Stasys Barzdukas (1906–1981) – JAV lietuvių  
bendruomenės veikėjas, lituanistas. 1955–  
1961 m. JAV LB centro valdybos, 1961–1964 m. –  
tarybos pirmininkas. Įsteigė žurnalą „Pasaulio  
lietuvis“, 1963–1975 m. jį redagavo. 1963–1969 m.  
PLB valdybos vykdomasis vicepirmininkas,  
1969–1973 m. pirmininkas, nuo 1973 m. PLB  
garbės pirmininkas. Ateitininkų federacijos  
narys, Ateitininkų sendraugių sąjungos pir-  
mininkas, Lietuvių kalbos draugijos veikėjas.
17. Dokumente yra klaida. Turi būti Jūra Gailiu-  
šytė. Ji – PLJK Finansų komisijos vicepirmi-  
ninkė, Talkos komisijos sekretorė.
18. Juozas Kęstutis Valiūnas (1923–1992) – eko-  
nomistas ir visuomenės veikėjas. 1966–1979 m.  
buvo VLIK pirmininkas.
19. Erdmonas Simonaitis (1888–1969) – Mažo-  
sios Lietuvos visuomenės ir politikos veikėjas.  
1912 m. Tilžėje įkūrė lietuvių klubą ir jam va-  
dovavo, dalyvavo kitose lietuvių organizacijose,  
bendravo su Vydūnu. 1918 m. jis tapo Mažosios  
Lietuvos Tautos Tarybos generaliniu sekreto-  
riumi, buvo vienas iš pirmųjų veikėjų dėl Klai-  
pėdos krašto išlaisvinimo ir prijungimo prie  
Lietuvos. 1946 m. atnaujinus Mažosios Lietuvos  
tarybos veiklą, atstovavo Vokietijos LB PLB Sei-  
me, buvo VLIK narys.
20. Jurgis Barsasas (1922–2008) – Vokietijos LB  
veikėjas. 1948–1949 m. buvo Gautingo lietuvių  
apylinkės pirmininkas. Grįžęs į Miuncheną, įsi-  
traukė į LB apylinkės veiklą: 1952–1953 m. buvo  
jos sekretorius, 1954–1955 m. – pirmininko pa-  
vaduotojas. Ilgametis Vokietijos LB Tarybos  
narys (1965–1980), daugelį metų ėjo referento  
statuto reikalams pareigas. Beveik tiek metų  
buvo ir LB valdyboje: 1966 m. sekretorius, 1967–  
1972 m. išdininkas, 1973–1975 m. vicepirminin-  
kas ir 1975–1977 m. VLB pirmininkas. Ilgą laiką  
jis buvo praktiškai pagrindinis bendruomenės  
valdybos veikėjas. Redagavo „VLB Valdybos  
informacijas“, buvo valdybos reikalų vedėjas.  
Dešimt metų (1968–1977) atstovavo Vokietijos  
LB Tarybai Vasario 16-osios gimnazijos kura-  
torijoje. Priklausė Europos lietuvių fronto bi-  
čiuliams ir buvo jų valdybos išdininkas. Padėjo  
organizuoti ir rengti daug Europos lietuviškųjų  
studijų savaičių.
21. Antanas Bunga (1919–2001) – lietuvių kunigas,  
prelatas, lietuvių katalikų sielovados Vokieti-  
joje vadovas.
22. Šis žodis dokumente įrašytas ranka.
23. Juozas Grinius (1902–1980) – literatūros tyrinė-  
tojas, menotyrininkas, dramaturgas, visuomeni-  
ninkas. 1952–1955 m. dirbo Strasbūre Laisvosios  
Europos kolegijoje lietuvių seminaro vedėju ir  
lietuvių studentų globėju; 1958–1960 m. buvo  
Vasario 16-osios gimnazijos direktorius, nuo  
1964 m. – tos pačios gimnazijos mokytojas. 1952 m.  
tapo Vokietijos LB krašto tarybos nariu, 1968 m. –  
jos prezidiumo pirmininku. 1954–1968 m. buvo  
vienas iš Lietuviškųjų studijų savaičių organiza-  
torių ir paskaitininkų. Gyvendamas Vokietijoje  
rašė straipsnius, spausdinosi vokiečių, prancūzų,  
lietuvių spaudoje („Aiduose“, „Tėviškės žiburiuo-  
se“, „Drauge“, „Darbininke“), aktyviai dalyvavo  
rengiant Lietuvių enciklopediją, leidžiamą Bos-  
tone, ir bendradarbiavo Lietuvių katalikų mokslų  
akademijos suvažiavimų darbuose.
24. Arvydas Lingė (g. 1936) – Vasario 16-osios  
gimnazijos auklėtinis, aktyviai dalyvavęs jūrų

- skautų veikloje, tautinių šokių grupėje ir chore bei Hamburgo lietuvių sporto klubo „Baltika“ veikloje. Jis – Vokietijos LB Krašto tarybos narys, Vokietijos lietuvių studentų sąjungos narys, Vokietijos studentų ateitininkų sąjungos narys, Vokietijos lietuvių jaunimo atstovas I PLJK.
25. Liucija Pašaitienė – gydytoja, Hamburgo apylinkės (Vokietijoje) ilgametė narė, Moterų draugijos narė.
  26. Petras Karvelis (1897–1976) – ekonomistas, Lietuvos visuomenės, krikščionių demokratų veikėjas. Nuo 1945 m. buvo VLIK narys, nuo 1952 m. – VLIK vykdomosios tarybos narys, ėjo užsienio reikalų valdytojo pareigas. Buvo Tautos fondo narys. Nuo 1954 m. – VLIK delegatas prie Federalinės Vokietijos vyriausybės, Baltijos tarybos narys, vėliau jos generalinis sekretorius.
  27. Zenonas Ivinskis (1908–1971) – vienas žymiausių lietuvių istorikų, filosofų. Nuo 1949 m. gyveno ir dirbo Romoje, Bonoje. 1963–1971 m. dėstė Bonos universitete. Gyvendamas Romoje, Vatikane toliau rinko medžiagą Lietuvos istorijai, dirbo „Lietuvių enciklopedijos“ Istorijos skyriaus redaktoriumi.
  28. Jonas Glemža (1887–1988) – Lietuvos ekonomistas, politinis ir Vokietijos LB veikėjas. 1958–1965 m. – VLIK Vykdomosios tarybos, drauge su Steponu Kairiu – VLIK valdybos pirmininkas. Nuo 1950 m. PLB ūkio ir finansų skyriaus vedėjas Vokietijoje. 1957 m. – Lietuvių šalpos draugijos „Labdara“ steigėjas Vokietijoje, aprūpino lietuviška spauda Seinų, Suvalkų ir Astravo lietuvius. 1957–1965 m. – Lietuvos telegramų agentūros ELTA direktorius, rengė tekstus Romos, Vatikano ir Madrido radijo stotims.
  29. Dokumente yra klaida. Turi būti V. Natkus. Vincas Natkevičius (Natkus) (1918–1999) – lituanistas ir pedagogas, ateitininkas ir visuomenininkas. 1945–1957 m. dirbo Vasario 16-osios gimnazijos mokytoju Hiutenfelde, o nuo 1967 m. rudens – 13 metų šiai gimnazijai vadovavo. 1973 m. buvo pakviestas dėstyti lietuvių kalbą ir vesti lituanistikos seminarą Frankfurto prie Maino universitete, kuriame dirbo du dešimtmečius, populiarindamas Lietuvą, lietuvių kultūrą ir kalbą tarp svetimtaučių.
  30. Alina Miliušytė-Grininė (1916–1998) – Lietuvos pedagogė, visuomenės veikėja, lietuvių literatūros ir meno tyrinėtoja J. Griniaus žmona. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją; lietuvių tremtinių mokyklose dirbo pedagoginį darbą. 1948–1953 m. Pabaltijo moterų tarybos narė, vėliau šios organizacijos atstovė Vakarų Vokietijoje, ateitininkų, Lietuvių fronto bičiulių, Vokietijos LB veikėja. 1955–1958 m. dirbo „Amerikos balso“ radijo redakcijoje Miunchene. Bendradarbiavo su „Laisvės“, „Laisvosios Europos“ radiju, Bendrojo Amerikos lietuvių fondo tarnautoja Miunchene, Lietuvos moterų klubų federacijos Vokietijoje pirmininkė. 1954–1998 m. – Lietuviškųjų studijų savaičių Europoje meno programų rengėja, lietuvių jaunimo šokių kolektyvo „Ratukas“ įkūrėja, 1968–1990 m. – vadovė. Bendradarbiavo laikraščiuose „Ateitis“, „Darbininkas“, „Draugas“, „Europos lietuvis“, „Tėviškės žiburiai“, leido ir redagavo įvairius biuletenius.
  31. Vytautas Kazimieras Alseika (1912–2002) – Lietuvos ir JAV visuomenės veikėjas, žurnalistas. 1944 m. pasitraukė į Austriją. 1946–1948 m. dirbo Vokietijoje Jungtinių Tautų paramos pagėliams organizacijose. 1949 m. persikėlė į JAV. 1953 m. grįžo į Vokietiją, VLIK Vykdomosios tarybos tarnautojas. 1961–1967 m. redagavo VLIK leidinius. 1967 m. atvyko į JAV. 1967–1969 m. – dienraščio „Draugas“, 1969–1972 m. – VLIK informacinio biuletenio Niujorke redaktorius. Buvo užverbuotas sovietinio saugumo (slapyvardis „Orestas“). 1972 m. grįžo į Lietuvą.
  32. Vingaudas Jonas Damijonaitis (g. 1935) – teologas, Vokietijos LB veikėjas. Nuo 1964 m. mokytojavo vokiečių mokyklose. 1964–1978 m. dirbo Lietuvių katalikų misijoje Vokietijoje, studentų ateitininkų kapelionas. 1965–1969 m. dėstė Vasario 16-osios gimnazijoje, nuo 1982 m. gimnazijos kuratorijos narys, 1992–2005 m. – pirmininkas. 1965–1978 m. Vokietijos lietuvių jaunimo veikėjas: 1965–1970 m. Vokietijos LB Jaunimo sekcijos, vėliau Jaunimo metų komiteto, 1970 m. perorganizuoto į Vokietijos lietuvių

- jaunimo sąjungą, pirmininkas. Europos lietuvių studijų savaitės rengėjų komiteto narys. Vokietijos LB veikėjas, 1967 m. garbės teismo narys, 1982–1984 m. valdybos pirmininkas.
33. Alfonsas Bernatonis (1914–1988) – kunigas, kapucinas, visuomenininkas, lietuvių sielovados direktorius Vokietijoje, Vasario 16-osios gimnazijos kuratorijos valdybos pirmininkas.
  34. Dokumente minima Studijų savaitė istoriniuose dokumentuose neretai įvardijama kaip Vokietijos ir Europos lietuviškųjų studijų savaitė, sutraukdavusi visos Europos lietuvių aktyvą.
  35. Marina Auderytė (g. 1942) – architektūros studentė Berlyno laisvajame universitete, aktyvi skautė, priklausė Vokietijos lietuvių studentų sąjungai ir Vokietijos studentų ateitininkų sąjungai.
  36. Vytautas Brazaitis (g. 1938) – Vokietijos LB Štutgarto apylinkės valdybos narys, vadovavo lietuvių jaunimo klubui „Forumas“.
  37. Ričardas Baliulis (g. 1941) – Vasario 16-osios gimnazijos Evangelikų ratelio pirmininkas, tautinių šokių grupės akordeonistas. Studijavo pedagogiką ir kūno kultūrą Hamburgo universitete, mokytojavo lietuvių vargo mokykloje, buvo Vokietijos lietuvių studentų sąjungos pirmininkas.
  38. Dokumente minima kompozitoriaus Dariaus Lapinsko (g. 1934) lietuviška opera „Lokys“ specialiai pastatyta I PLJK.
  39. Rengiantis I PLJK, 1965 m. Vokietijos lietuvių jaunimas įkūrė Jaunimo metų komitetą (pirmininkas – Vingaudas Damijonaitis, nariai – Vincas Bartusevičius ir kun. Fricas Skėrys). 1967 m. iš komiteto narių prie Vokietijos LB susiformavo Jaunimo sekcija, kuri dar tų pačių metų pabaigoje surengė jaunimo vadovų sąskrydį, o kitais metais – Europos lietuvių jaunimo sąskrydį. 1974 m. per jaunimo suvažiavimą Jaunimo sekcija persitvarkė į Vokietijos lietuvių jaunimo sąjungą, veikusią pagal Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos statutą. Vokietijos lietuvių bendruomenė, *Pasaulio lietuvių bendruomenė 1949–2003*, sud. V. Stravinskienė, Vilnius: Artlora, 2004, p. 382.
  40. Birutė Augustinavičiūtė, studentė, gyvenanti JAV, Ohajo valstijoje. Redagavo „Pasaulio lie-
- tuvio“ skyrelį „Jaunimo gretos“. JG redaktoriai, *Pasaulio lietuvis*, 1964 m. vasaris, nr. 4, p. 66.
  41. Dokumente minima 1966-ųjų, Jaunimo metų, akcentu turėjusi tapti jaunimo politinė akcija – Pasaulio lietuvių jaunimo peticijos dėl Lietuvos išlaisvinimo įteikimas Jungtinių Tautų Organizacijos atstovams. Peticiją, smerkiančią sovietų kolonializmą, reikalaujančią grąžinti Lietuvai laisvę ir nepriklausomybę, pasirašė apie 140 tūkstančių lietuvių, latvių, estų ir kitataučių Lietuvos bičiulių. Daugelis pasirašiusių pirmą kartą išgirdo apie Lietuvos pavergimo faktą. Plačiau žr.: Ūsaitė K. Keletas 1966 m. Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso peticijos Jungtinėms Tautoms rengimo peripetijų, *Oikos: lietuvių migracijos ir diasporos studijos*, 2007, nr. 3, p. 121–141.
  42. Šis žodis dokumente nubrauktas.
  43. Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso Finansų komisijai.
  44. Šis sakinytis dokumente įrašytas ranka.
  45. Dokumente yra klaida. Turi būti Valdyba.
  46. Dokumente yra klaida. Turi būti darbotvarkė.
  47. Kuris.
  48. „Pasaulio lietuvių“.
  49. Dokumente yra klaida. Turi būti Valdyba.
  50. Surastų mokytojų savanorių.
  51. Atsiskirtų.
  52. Šis žodis dokumente įrašytas ranka.
  53. Dokumente yra klaida. Turi būti nuotaikom.
  54. Turimi omenyje nuo 1957 m. iš Lietuvos pagal Vakarų Vokietijos ir Sovietų Sąjungos susitarimą Vokietijos LB gretas papildę vokiečiai (Vokietijos piliečiai), tarp kurių buvo nemažai lietuvių, dažnai evangelikų tikybos, arba šeimoje turinčių vokiškos kilmės asmenų, automatiškai tapusių Vokietijos piliečiais. Vokietijos valdžia, siekdama kuo greičiau tokius žmones integruoti į vokišką gyvenimą, juos plačiai išskaidė po šalį, kad nesusidarytų didesniųjų grupių ir taip lengviau prisitaikytų prie vietos sąlygų. Greta to evangelikų tikybos žmonės buvo rūpestingai buriami į vokiečių evangelikų religinę bendruomenę. Tai sudarydavo pernelyg daug sunkumų, kadangi daugelis jų visiškai nemokėjo



- vokiečių kalbos, nežinojo vokiečių papročių ir gyvenimo būdo. Dauguma tokių žmonių savo dvasia buvo lietuviai, išlaikę Pirmosios Lietuvos Respublikos gyvenimo būdą. Todėl jie dalinai skyrėsi ir nuo tų lietuvių, kurie jau buvo anksčiau atvykę į Vokietiją ir sėkmingai integravęsi į vietos lietuvių bendruomenę. Vokietijos Lietuvių bendruomenės krašto valdybos pranešimas, *Pasaulio lietuvių bendruomenės Antrojo seimo darbai*, p. 59–60.
55. Vokietijos LB skyrėsi nuo kitų kraštų LB tuo, kad kitų kraštų LB sudarė ten nuvykę sveiki, pajėgūs savarankiškai įsikurti asmenys. O Vokietijoje liko tik negalintys išvykti dėl sveikatos problemų, neįgalumo, amžiaus ir kitų priežasčių. Buvo nemažai atvejų, kai vieno šeimos nario liga ar neįgalumas buvo kliūtis visai šeimai persikelti į kitus kraštus.
  56. Algimantas Gegeckas (g. 1945) – Šveicarijos LB Krašto valdybos pirmininkas, medicinos studentas, išrinktas 1965 m. vasario 16 d. Berne vykusiame visuotiniame susirinkime.
  57. Dokumente yra klaida. Turi būti Valdybos.
  58. Juozas Budzeika (1908–1983) – kunigas marijonas, 1963–1968 m. buvo Londono lietuvių šv. Kazimiero parapijos klebonas.
  59. Jaras Alkis – buvęs DBLS pirmininkas, buvęs Lietuvos skautų sąjungos Anglijos rajono vadas.
  60. Stasys Kasparas (g. 1922) – aktyvus visuomenininkas – ilgametis Londono šv. Kazimiero lietuvių parapijos tarybos pirmininkas, Šv. Kazimiero klubo pirmininkas, DBLKB valdybų narys, vadovavo D. Britanijoje susikūrusiai Ateitininkų draugovei. Ilgametis Londono lietuvių Sporto ir socialinio klubo pirmininkas, DBLB pirmininkas, atstovavo PLB seimuose 1973 m. Vašingtone ir 1978 m. Toronte, dirbo DBLS centro valdyboje, organizavo kultūrinius ir politinius suėjimus Londono lietuvių bažnyčios svetainėje ir Sporto socialiniame klube.
  61. Petras Mašalaitis (1907–1988) – teisininkas, visuomenės veikėjas. 1947 m. atvyko į D. Britaniją. Daugelį metų buvo DBLS centro valdybos narys, vicepirmininkas, Lietuvių namų bendrovės direktorius, Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio vietininkijos pirmininkas. Daug metų vadovavo Londono meno sambūriui „Vaidila“.
  62. Viktorija Puidokienė.
  63. Viktoras Šalčiūnas (1918–1991) – D. Britanijos lietuvių visuomenės veikėjas. Po Antrojo pasaulinio karo dar Italijoje belaisvių stovykloje dalyvavo lietuvių suorganizuotame chore, o Londone dainavo parapijos chore. Dalyvavo „Vaidilos“ meno sambūryje, buvo suorganizavęs „Linksmųjų brolių“ grupę. Ėjo įvairias pareigas Londono lietuvių Sporto ir socialiniame klube.
  64. Šis žodis dokumente įrašytas ranka.
  65. Juozas Vilčinskas (1909–1992) – inžinierius, D. Britanijos lietuvių politinis veikėjas. Nuo 1951 m. Tautos fondo atstovybės D. Britanijoje pirmininkas. Nuo 1953 m. – DBLS CV narys, nuo 1956 m. – jos pirmininkas, nuo 1975 m. – garbės narys, nuo 1962 m. – LNB direktorius. 1963 m. išrinktas Londono lietuvių diskusijų klubo „Vienybė“ pirmininku. Aktyviai dirbo ir kitose visuomeninėse organizacijose bei profsąjungose. LSDP narys. 1956–1966 m. redagavo „Darbininkų balsą“, o 1971–1972 m. „Minties“ žurnalą. Bendra-darbiavo „Darbe“, „Keleivyje“, „Europos lietuviųje“. Tyrinėjo Lietuvos ir D. Britanijos diplomati-nių santykių istoriją, parašė LSDP istoriją.
  66. Albinas Pranskūnas – DBLS centro valdybos sekretorius 1959–1979 m.
  67. Vladas Strimas – DBLS centro valdybos narys nuo 1959 m., kasininkas.
  68. Stepas Nenortas – inžinierius, 1953–1956 m. – DBLS centro valdybos sekretorius, 1959–1961 m. – DBLS centro valdybos pirmininkas, vėliau valdybos vicepirmininkas, narys, kasi-ninkas. Nuo 1960 m. Lietuvių namų bendrovės direktorius.
  69. Turi būti – Lietuvių namų bendrovės.
  70. Veikiausiai dokumente įsivėlusai klaida. Istori-niai šaltiniai byloja, kad dar XX a. šeštąjį dešim-tmetį D. Britanijoje buvo ne vienas bandymas organizuoti jaunąją lietuvių kartą. Deja, nė vienas jų nebuvo sėkmingas. Tuomet bandyta jaunimą integruoti ir į D. Britanijos lietuvių sąjungos valdymo organus. Antai per 1964 m. vykusį XVII DBLS metinį suvažiavimą buvo



išrinkti du jaunosios kartos atstovai: P. Jagminaitė (į DBLS Revizijos komisiją) ir A. Vilčinskas (į DBLS Tarybą). Siekdamą nuolat palaikyti ryšį su jaunimu DBLS centro valdyba 1967 m. nutarė kviešti į savo posėdžius aktyvią jaunuolę skautę Gajutę Valterytę. Plačiau žr.: Ūsaitė K. Lietuvių jaunimo organizavimosi D. Britanijoje 1947–1980 m. žemėlapis, *Didžiosios Britanijos lietuvių bendruomenė: praeitis, dabartis, ateitis*, p. 100–104.

71. „Europos lietuvis“ – Europos lietuvių bendruomenių laikraštis, spausdintas D. Britanijoje nuo 1953 m. 1947–1953 m. jis buvo leidžiamas pavadinimu „Britanijos lietuvis“ (pradėtas leisti 1947 m. liepos 25 d. kaip „Užsienio ir vidaus žinių biuletenis“). Ilgametis jo redaktorius buvo rašytojas Kazimieras Barėnas.
72. „Nidos“ leidykla įsteigta 1952 m. Londone.
73. 1965 m. lapkričio 13 d. Madisono Square Garden buvo suorganizuotas „Žygis į Jungtines Tautas“, kurio tikslas – protestuoti prieš 25 metų sovietų okupaciją, kreiptis rezoliucijomis į Jungtinių Tautų atstovybes ir Jungtinių Tautų komitetą prašant tirti kolonializmą, kreiptis į JAV vyriausybę prašant įtraukti Lietuvos bylą į Jungtinių Tautų darbotvarkę bei „pademonstruoti visuomenei, kad lietuviybė yra gyva jėga, su kuria reikia skaitytis bei duoti teigiamą pavyzdį būsimoms kartoms“. Plačiau apie lapkričio 13-osios žygį į Jungtines Tautas žr.: Budreckis A. Žygis į Jungtines Tautas, *Tėvynės sargas*, 1966, nr. 1 (27), p. 96–105.
74. Kastytis Baublys (g. 1938) – fizikas, teisininkas, D. Britanijos lietuvių bendruomenės aktyvumas, ilgamečio D. Britanijos lietuvių visuomenės veikėjo Rostislavo Baublio (1909–1996) sūnus.
75. Bronius Kazys Balutis (1879–1967) – Lietuvos diplomatas, visuomenės veikėjas. 1928–1934 m. – Lietuvos nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotasis ministras JAV, nuo 1934 m. Olandijoje ir D. Britanijoje (iki mirties), 1940 m. liepos 25 d. Didžiosios Britanijos vyriausybei įteikė notą dėl TSRS įvykdytos Lietuvos aneksijos. 1940 m. liepos 26 d. vadinamoji Liaudies vyriausybė iš jo

atėmė pilietybę, uždraudė grįžti į Lietuvą, konfiskavo jo turtą. Diplomatiniemis priemonėmis gynė Lietuvos aukso atsargas D. Britanijoje, stengėsi išsaugoti Lietuvos pasiuntinybę Londone, tarpininkavo tarp VLIK ir diplomatinės tarnybos derinant politinius veiksmus. Aktyviai dalyvavo DBLB veikloje.

76. Dokumente yra klaida. Turi būti Albino Pranskūno.
77. Juozas J. Bachunas-Bačiūnas (1893–1969) – JAV lietuvių visuomenės veikėjas, knygų leidėjas. PLB valdybos trečiasis (1963–1969) ir ketvirtasis (1968–1969) pirmininkas.
78. Adolfas Venskus (1924–2007) – aktyvus įvairių tarptautinių organizacijų – Europos judėjimo, Krikščionių demokratų internacionalo – narys, priklausė Prancūzijos lietuvių bendruomenei. 1983–1988 m. vadovavo Strasbūre veikiančiam VLIK Europos padaliniiui, taip pat Pasaulio pabaltijiečių santalkos atstovybei. 1991 m. paskirtas Lietuvos įgaliotuoju atstovu ryšiams su Europos Parlamentu ir Taryba, o kiek vėliau – nepaprastuoju ir įgaliotuoju ambasadoriumi prie Europos Sąjungos ir NATO.
79. Jonas Petrošius (1921–2009) – kunigas, nuo 1955 m. iki 2005 m. vadovavo Lietuvių katalikų misijai Paryžiuje, ilgametis Prancūzijos LB pirmininkas, aktyvus lietuvių bendruomenės visuomeninės veiklos dalyvis.
80. Birutė Šlepetytė-Venskuvienė (1924–2006) – visuomenininkė, žurnalistė, inžinieriaus Adolfo Venskaus (1924–2007), aktyvaus įvairių tarptautinių organizacijų – Europos judėjimo, Krikščionių demokratų internacionalo – nario, priklausiusio Prancūzijos lietuvių bendruomenei, žmona. Ji – Pasaulio katalikų moterų organizacijų unijos (UMOFC) Tarptautinio biuro narė, Paryžiaus ateitininkų draugovės pirmininkė. Nuo 1968 m. iki atkuriant Lietuvos nepriklausomybę redagavo „ELTOS“ biuletinį prancūzų kalba.
81. Petras Klimas (1891–1969) – Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, užsienio reikalų ministras, diplomatas, istorikas. Nuo 1919 m. gyveno Kaune, pradėjo dirbti Užsienio reikalų

- ministerijoje, užsienio reikalų viceministras, ministras. Vakarų šalims pripažinus Lietuvos valstybę, P. Klimas 1923 m. rugsėjo 15 d. tapo nepaprastuoju pasiuntiniu ir įgaliotuoju ministru Italijoje, 1925 m. gegužės 20 d. paskirtas nepaprastuoju pasiuntiniu ir įgaliotuoju ministru Prancūzijoje. Čia jis dirbo su lietuvių kilmės poetu Oskaru Milašiumi kaip pirmasis Lietuvos pasiuntinys Prancūzijoje. P. Klimas taip pat buvo akredituotas ir Belgijoje, Liuksemburge, Ispanijoje bei Portugalijoje.
82. Antanas Liutkus (1906–1970) – teisininkas, dailininkas. 1936 m. paskirtas Lietuvos pasiuntinybės Paryžiuje atašė. Kaip dailininkas pradėjo garsėti 1945 m., tapęs nuolatinio prancūzų moderniojo meno parodų dalyviu. 1954 m. surengė savo kūrinių parodą Paryžiuje.
  83. Eduardas Turauskas (1896–1966) – diplomatas, visuomenininkas, žurnalistas. 1940 m. pasitraukė į Vakarų, kur iki 1946 m. buvo nuolatinis atstovas Tautų Sąjungoje, Berne, Šveicarijoje. Dalyvavo „Amerikos balso“, Vatikano radijo laidose, Katalikų mokslo akademijos veikloje, buvo įvairių politinių asociacijų bei organizacijų, taip pat Vidurio ir Rytų Europos Laisvųjų žurnalistų asociacijos narys, Čikagos lietuvių laikraščio „Draugas“ korespondentas Paryžiuje.
  84. Elena Jankauskaitė-Turauskienė – diplomato Eduardo Turausko žmona.
  85. Edvardas Vaicieuskas.
  86. Michael Pagnier.
  87. Dokumente yra klaida. Turi būti Valdyba.
  88. Dokumente yra klaida. Turi būti Michael.
  89. Liuksemburge.
  90. Jaunųjų krikščionių demokratų lyga.
  91. Vytautas Petras Vygantas (1930–1998) – psichologas, visuomenininkas. 1963–1967 m. Ateitininkų federacijos generalinis sekretorius. Veikė Lietuvos studentų sąjungoje (buvo jos CV narys). Vienas žurnalo „Lituanus“ organizatorių (1954), jo redakcijoje dirbo iki 1963 m. Kaip ateitininkų atstovas 1958 m. buvo išrinktas į pasaulinės katalikų intelektualų organizacijos „Pax Romana“ Centro valdybą, kelias kadencijas (1959–1965) buvo jos pirmininkas. 1964–1969 m. – Ateitininkų sen-draugių sąjungos CV narys.
  92. Eglė Liutkutė-Jardel – aktyvi Prancūzijos LB narė, buvusi Prancūzijos LB Jaunimo komisijos pirmininkė, tautinių šokių grupės šokėja.
  93. Antanas Mončys (1921–1993) – dailininkas, skulptorius. 1944 m. pasitraukė į Vakarų. 1947–1949 m. studijavo Freiburgo taikomosios dailės mokykloje. 1952 m. pradėjo dalyvauti parodose Vokietijoje, Australijoje, Monake, Anglijoje, Belgijoje, JAV, Prancūzijoje, Italijoje. Dėstė dailę vasaros akademijose Vokietijoje ir Prancūzijoje.
  94. Jonas Puzinas (1905–1978) – Lietuvos mokslinės archeologijos pradininkas, profesorius. 1944 m. iškilus ištremimo grėsmei, kartu su šeima emigravo į Vakarų. JAV redagavo „Lietuvių enciklopediją“, leidžiamą Bostone.
  95. Paryžių.
  96. Jurgis Baltrušaitis jaunesnysis (1903–1988) – menotyrininkas, meno istorikas, kultūrologas, Sorbonos universiteto profesorius – poeto, diplomato ir visuomenės veikėjo Jurgio Baltrušaičio (1874–1944) sūnus, buvęs Lietuvos pasiuntinybės Prancūzijoje patarėjas.
  97. Vytautas Kamantas (g. 1930) – JAV lietuvių visuomenės ir PLB veikėjas, inžinierius mechanikas. 1963–1968 m. ir 1992–1996 m. PLB valdybos narys, vicepirmininkas, 1978–1988 m. ir 1997–2003 m. pirmininkas. 1961 m. vienas Lietuvos fondo steigėjų, 1969–1971 m. jo Kontrolės komisijos, nuo 1996 m. Tarybos pirmininkas. 1973–1976 m. Maironio lituanistinės mokyklos Lemonte direktorius. 1970–1973 m. ir 1991–1994 m. JAV LB centro valdybos prezidento pirmininkas. Su kitais 1979 m. Ilinojuje įkūrė PLB fondą, 1980–1996 m. jo pirmininkas. Amerikos lietuvių tarybos, Bendrojo Amerikos lietuvių fondo, skautų, Lietuvos vyčių, lietuvių respublikonų federacijos veikėjas. Aktyvus JAV profsąjungų veikėjas.